

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Bakalářská práce

Lenka Bendová

**Provenienční a obsahová charakteristika fondu zámecké knihovny
Biskupice**

**Provenance and content characteristics of the Library collection in castle
Biskupice**

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala za cenné rady a připomínky při zpracování bakalářské práce, především vedoucímu práce PhDr. Petrovi Maškovi a PhDr. Barboře Drobíkové za rady ohledně tvorby citací.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 18. května 2011

.....
podpis studenta

Abstrakt (česky)

Předmětem bakalářské práce je zpracování fondu zámecké knihovny Biskupice. Cíl práce spočívá v provenienční a obsahové charakteristice fondu zámecké knihovny Biskupice.

V úvodu je nastíněn současný stav knihovny. Druhá kapitola pojednává o historii objektu. Třetí kapitola představuje, jak knihovna postupně vznikala a historii jednotlivých rodů, které knihovnu budovaly. V kapitole „Provenienční charakteristika fondu“ je provedena identifikace majitelů knih z rodu Schaffgotsch, Pálffy, Thurn-Taxis, de Linge a jejich genealogické vztahy. Zároveň tato kapitola charakterizuje fond jednotlivých příslušníků a částečně pojímá obsahovou charakteristiku fondu, která je poté v další kapitole pojata obecně. Rozděluje fond na jednotlivé žánry a popisuje zajímavá díla a autory, jejichž díla jsou v knihovně k nalezení. V závěru je obsaženo shrnutí práce, dosažené výsledky a cíle.

Klíčová slova (česky):

aristokracie, šlechta, zámecká knihovna Biskupice, zámecké knihovny, Národní muzeum

Abstrakt (anglicky)

This bachelor's thesis processes the library collection in Castle Biskupice. The aim of this thesis consists in the provenance and content characteristics of the library collection in Castle Biskupice.

The introduction describes the present situation of the library. The second chapter deals with the library's history. The third chapter outlines the gradual creation of the library and the history of the families that had built it. In the Chapter "Provenance characteristics of the collection, an identification of books owners from the family lines of Schaffgotsch, Pálffy, Thurn-Taxis, de Linge and their genealogical relations is provided. Furthermore, this chapter characterizes the collections of particular family members. Partially, it also extends to the collection content characteristics that are provided in general in the follow-up chapter. It divides the collection into particular genres and describes interesting books and authors whose works are to be found in the castle library. The conclusion contains the thesis summary, achieved results and outcomes.

Klíčová slova (anglicky):

Aristocracy, nobility, Castle Library of Biskupice, castle libraries, National Museum

OBSAH

PŘEDMLUVA	7
1 ÚVOD	8
2 HISTORIE OBJEKTU	9
2.1 Obec Biskupice	9
2.2 Historie Biskupic	9
2.3 Zámek v Biskupicích	10
3 MAJITELÉ A SHROMAŽĎOVATELÉ KNIHOVNY	11
3.1 Schaffgotschové.....	11
3.2 Pálffyové.....	11
3.3 Thurn-Taxis	12
3.3.1 Rodový erb Thurn-Taxis	15
3.3.2 Thurn – Taxisové a Biskupice	15
3.4 Ligne	18
4 PROVENIENČNÍ CHARAKTERISTIKA FONDU	19
4.1 Knihovna za Schaffgotschů	19
4.1.1 Marie Filipína princezna z Fürstenbergu (1792-1863)	19
4.1.2 Knihy Terezie Pálffy de Erdöd (1824-1879).....	19
4.1.3 Pálffy.....	19
4.1.4 Knihy Antonie Schaffgotsch (18. 7. 1850 Brno – 26. 3. 1942 Biskupice).....	20
4.1.5 Schaffgotsch	21
4.2 Knihovna za Thurn – Taxisů	22
4.2.1 Knihy Antonie Aurory hr. Bathyány (1808- 1881)	22
4.2.3 Helena Thurn – Taxis (1836-1901)	22
4.2.4 Wolfgang Kinsky (1836-1885).....	22
4.2.5 Knihy Friedricha Lamorala (23. 12. 1871 Györ – 10. 5. 1945 Biskupice)	26
4.2.6 Knihy Eleonory de Ligne (25. 1. 1877 Bruxelles – 13. 8. 1959 Hohenberg b. Seehaupt)	28
4.2.7 Eulalie princezny zu Solm Braunfels (1851-1922)	31
4.2.8 Hedviga Lubomirsky (1815-1895)	31
4.2.9 Ligne	32
4.2.10 Knihy Eulalie (21. 12. 1908 Biskupice – 30. 12. 1993 Hohenberg b. Seehaupt) ..	32
4.2.11 Knihy Jiřího Lamorala (26. 4. 1910 Biskupice – 4. 10. 1986 München)	33
4.2.12 Knihy Huga Lamorala (21.9.1916 Biskupice – 6.5.1975 München)	34

4.2.13 Všeobecné vpisky Thurn - Taxis.....	34
4.2.14 Knihy Stephanie hr. Troyer (1816-1886).....	36
5 OBSAHOVÁ CHARAKTERISTIKA FONDU	37
5.1 Beletristická díla	37
5.3 Cestopisná literatura	39
5.4 Obecně politická díla	42
5.5 Aristokracie.....	43
5.6 Korespondence, deníky.....	44
5.7 Slovníky, příručky učebnice	45
5.8 Další zajímavá díla.....	45
6 ZÁVĚR	48
POUŽITÁ LITERATURA.....	49

PŘEDMLUVA

Zámecké knihovní fondy v České republice jsou od roku 1954 odborně spravovány Knihovnou Národního muzea. Zpracování těchto fondů podává jistý obraz o aristokracii žijící na našem území.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat zámeckou knihovnu Biskupice z hlediska provenienční a obsahové charakteristiky. Zmapovat fond a rody, které knihovnu budovaly.

Téma bakalářské práce vychází z mého zájmu o zámecké knihovny a praxe, během které byl z katalogizován fond Chuchelná. K účelu této práce byl vybrán fond, který nebyl doposud odborně popsán. Podrobné prozkoumání fondu probíhalo v depozitáři Národního muzea v Terezíně. Ke zjišťování dalších informací posloužil lokální katalog Zámecké knihovny Biskupice.

Při tvorbě bakalářské práce jsem vycházela převážně z encyklopedií, slovníků, publikací o autorech a knih z fondu v digitální podobě.

Bakalářská práce je členěna do pěti kapitol. V původním zadání měla být v práci obsažena ještě kapitola „Vznik, vývoj a osudy knihovny“. Informace jsou ale uvedeny v kapitolách „Majitelé a shromažďovatelé knihovny“ a „Provenienční charakteristika fondu“. V úvodu je stručně nastíněn současný stav knihovny. Druhá kapitola pojednává o historii objektu. Třetí kapitola představuje, jak knihovna postupně vznikala a historii jednotlivých rodů, které knihovnu budovaly. V kapitole „Provenienční charakteristika fondu“ je provedena identifikace majitelů knih z rodu Schaffgotsch, Pálffy, Thurn-Taxis, de Linge a jejich genealogické vztahy. Zároveň tato kapitola charakterizuje fond jednotlivých příslušníků a částečně pojímá obsahovou charakteristiku fondu, která je poté v další kapitole pojata obecně. Rozděluje fond na jednotlivé žánry a popisuje zajímavá díla a autory, jejichž díla jsou v knihovně k nalezení. V závěru je obsaženo shrnutí práce, dosažené výsledky a splněné cíle. Práce se obsahuje 62 stran a 5 ti stránkovou obrazovou přílohu.

Použitá literatura je citována v souladu s normou ISO 690, resp. ISO 690-2. Záznamy jsou řazeny abecedně podle jmenného záhlaví. Z uvedených normy vychází také zvolená citační metoda – citování pomocí prvního údaje záznamu a data vydání (označovaná též jako „Harvardský systém“). Poznámky pod čarou stručně doplňují či objasňují informace uvedené v samotném textu. Text práce je doplněn obrazovou přílohou, kterou je možné nalézt za seznamem použité literatury na konci práce.

1 ÚVOD

Thurn – Taxisové patří mezi významné šlechtické rody. Na našem území vlastnili kromě zámecké knihovny v Biskupicích další fondy, a to na Loučni, v Mcelích a v Chroustovicích (tato knihovna byla později převezena do Řezna). Hlavní sídlo Thurn – Taxisů, tím pádem i hlavní knihovna, sídlí v Řezně. Tato knihovna je v současné době přístupná veřejnosti. K jejím základům patří soukromá sbírka knížete Alexandra Ferdinanda (1704-1773). Knihovna pokrývá literaturu z oblasti literatury, pomocných věd historických, dějin umění, topografie a cestovní literatury, dějiny hudby, cestopisů a mnoho dalších. Specifickou sbírkou je literatura z evropské poštovní historie.

Zámecká knihovna Biskupice byla několikrát přestěhována. Na počátku 50. let se nacházela na Bouzově, poté v Novém Jičíně a v současné době se nachází v depozitáři Národního muzea v Terezíně, kde knihovnu zastihly povodně, před nimiž čítala 5224 svazků. Řada knih byla trvale poškozena a v současné době obsahuje knihovna kolem 5000 svazků. Biskupický zámecký fond je také pod správou a v majetku Národního muzea, oddělení zámeckých knihoven.

2 HISTORIE OBJEKTU

2.1 Obec Biskupice

Biskupice se nachází v severozápadní části Moravy. K obci Biskupice náleží i Zálesí, která se rozprostírá v zákoutí rozlehlého lesa. Obec je lokalizována mezi Moravskou Třebovou (jižně), Boskovicemi (severně) a Jevíčkem (východně). Proto je také pro obec používán název Biskupice u Jevíčka. V současné době mají Biskupice okolo 460 obyvatel. [Laštůvková, 2010].

2.2 Historie Biskupic

Podle historických faktů víme, že Malou Hanou obsadili přibližně v 7. a 8. století Slované. Ti začali na našem území zakládat obce, ale o Biskupicích z tohoto období žádné zprávy nemáme. Stejně tak je neznámý původ jména obce. Jednalo se zřejmě o rodové jméno.

V roce 1075 byla obec odtržena od pražského biskupství kvůli neshodám mezi pražským papežem Jaromírem a olomouckým biskupem Janem. Jejich konflikty musel řešit sám papež v Římě. Po této události vznikaly kolem Biskupic nové obce jako Kladky, Březinky, Nectava a vesnice Lhotka a Zelhotín [Laštůvková, 2010].

První písemné zmínky o obci Biskupice pocházejí ze 13. století. Konkrétně z roku 1262, kdy obec byla darována olomoucké kapitule. Prvním kupcem Biskupic byl v roce 1361 markrabě Jan¹, který se také v tomto kraji proslavil výstavbou hradu Plankenberk.² Od této doby se dá vlastnictví obce připisovat konkrétním jménům, či rodům. Dalšími majiteli byli synové Jošt a Prokop. Jejich dědické spory se vyřešily až Prokopovou smrtí, po níž dal Jošt Biskupice s hradem do dědického vlastnictví Heraltovi z Kunštátu. Během husitských válek docházelo k mnoha sporům zejména o kostelní službu. Spory vyústily k přiřazení Jaroměřic a následnému rabování Biskupic. Po smrti Heralta z Kunštátu se stala majitelkou Žofka z Kunštátu, která obec prodala svým bratrům Martinovi a Alšovi z Drahanovic. Z ne zcela objasněných důvodů se stávají majiteli pánové z Polanky. Následně pak roku 1493 na základě koupě Volfart a Jan Planknar z Kynšperka. Dalším zájemcem je pak roku 1513 Petr Šedík z Kunčiny. Z této doby pocházejí zmínky obsažené v zemských deskách o existující tvrzi.

Následující majitelkou byla Šedíkova sestřenice Alena z Warnsdorfa, která se spolu s manželem Jeronýmem Špetlem z Prudic a dalšími pokračovateli rodu starala o Biskupice až do počátku 17. století než je odkoupil Zikmund Sak z Bohuňovic. Po jeho smrti se statek dostává do rukou Vojtěchovi Liebštejnskému z Kolovrat, který nechal ze staré tvrze

---

¹ bratr krále Karla IV.

² Hrad ve 14. a 15. století zanikl.

vybudovat nový zámek. Po smrti pokračovatele rodu, Rudolfa, se jeho žena Marie Antonie rozená Blümegen znovu provdala, a to za svého strýce, čímž se Biskupice stávají majetkem rodu Blümegenů až do roku 1775, kdy se majitelem stává Josef von Schaffgotsch [Laštůvková, 2010].

2.3 Zámek v Biskupicích

Předchůdcem biskupského zámku byla tvrz, kterou nechali postavit v letech 1493 – 1505 bratři Volfart a Jan Planknarovi z Kynšperka. Jak už bylo řečeno, o výstavbu nového zámku se zasloužil Vojtěch Libštejnský z Kolovrat. Mimo jiné zde příslušníci tohoto rodu nechali vybudovat palírnu. Dalším majitelem zámku byl rod Blümegen. Tento rod pochází z Vestfálska a rozšířil se do Čech, Rakouska a na Moravu [Mašek, 2008, s. 88]. Poté vlastnil zámek rod Schaffgotsch. Snad nejvýznamnějším rodem, který se o biskupské panství staral v letech 1874 - 1945, byl rod Thurn-Taxisů.

Podoba zámku většinou poskytovala odraz péče svého majitele a mnohdy i historických aspektů. Původní barokní zámek vystavený Vojtěchem Liebštejnským měl čtyři křídla a rozlehlý dvůr. Později zavedli Schaffgotschové do zámku teplovzdušné topení a díky Thurn-Taxisům bylo opraveno východní křídlo.

Poté byl zámek v majetku obce a sloužil jako byty, mateřská školka a kanceláře obce. V současné době je část severního křídla využívána k bydlení, zbytek velmi zpustlého zámku chátrá dál bez využití [Laštůvková, 2010].

3 MAJITELÉ A SHROMAŽĎOVATELÉ KNIHOVNY

V této kapitole budou určeny jednotlivé rody, které knihovnu vlastnily a přispívaly do ní. Dále bude nastíněna historie těchto rodů. Pro lepší orientaci jsou v příloze graficky znázorněny genealogické vztahy mezi jednotlivými rody s vyznačením jednotlivých přispěvatelů knihovny.

3.1 Schaffgotschové

Prvním rodem, který prokazatelně díky vpiskům do knihovny přispíval, byl rod Schaffgotsch.

Kořeny této francké šlechtické rodiny sahají do 12. století, kdy se objevuje zmínka o prvním předkovi Hugovi Scofovi. Rod se usadil ve Slezsku a v 16. až 17. století se rozdělil do dvou linií. První linie byla česká, která byla od roku 1658 v panském stavu. V roce 1703 byla povýšena do hraběcího stavu a usadila se na panství Sadová. Ve 20. století tato linie vymřela po meči. Druhou linií, slezskou, proslavil Jan Oldřich (1595-1631), který byl obviněn ze spiknutí s Albrechtem z Waldsteinu a následně popraven. V této linii bylo zvykem dávat každému mužskému potomkovi jméno Gotthard a dívkám jméno Hedvika. V 18. století proběhlo další rozdělení slezské větve, na kynast-warmbrunnskou, vlčickou a pomdorfskou. Další generace rodu žily převážně v Uhrách a na Slovensku [Mašek, 2010, s. 217].

S biskupickou knihovnou je spojen Josef Jan Schaffgotsch. Ten se sice jako konkrétní přispěvatel neprokázal, ale jeho žena Marie Filipína z Fürstenbergu má v knihovně signovaný jeden titul. Stejně tak od jejich syna, Friedricha Schaffgotsche, není v knihovně označen žádný titul, ale do jeho manželky Theresie Pálffy je v knihovně označeno několik titulů (viz. Pálffy). Nejvíce označených titulů od příslušníka rodu Schaffgotsch najdeme u dcery Friedricha a Theresie, Antonie Schaffgotsch.

3.2 Pálffyové

Další rod, který přispíval do knihovny, byl rod Pálffy. Jedinou konkrétní osobou, která je díky provenienčním vpiskům identifikovatelná, je Theresie Pálffy, která byla manželkou Friedricha Schaffgotsche a matkou Antonie Schaffgotsch.

Tato šlechtická uherská rodina je údajně známá už od 11. století. Jméno rodu Pálffy je odvozeno z latinského „Pauli filius“ – „Pavlův syn“. Stejně tak se jmenuje první historicky prokázaný příslušník rodu Paul Konth (1383). Pálffyové se později rozdělili do několika linií. Žili v Rakousku, Čechách a Uhrách. V Čechách byli naturalizováni koncem 16. století. Rod získal několik udělení. V roce 1581 to byl uherský baronát, 1599 říšský hraběcí stav a v roce

1634 uherský hraběcí stav s predikátem „z Erdödu“. Významným předkem Pallfyových je Mikuláš Pálffy (1546-1600), který se proslavil v tureckých válkách, za něž ho Rudolf II odměnil povýšením do stavu svobodných pánů a získal prešpurský hrad.

V 17. století se rod rozdělil do třech hlavních linií. Současně vedle těchto linií existovala také ještě mladší, Janova větev. První linie rodu vymřela po meči v polovině 20. století. V roce 1851 došlo ke spojení erbů a jmen Daunů a Pálffyů. Na našem území pobývali příslušníci třetí větve. V roce 1945 přišli tito příslušníci rodu o majetek a byli odsunuti za hranice [Mašek, 2010, s. 53].

3.3 Thurn-Taxis

Rod Thurn – Taxis byl posledním významným rodem, který knihovnu budoval a který se podle jednotlivých vpisků nejvíce zasloužil o nárůst počtu svazků v biskupické knihovně. Proto je zde nejkonkrétněji přiblížen jejich historický vývoj, vztah k Čechám a Biskupicím.

Rod Thurn – Taxis patří mezi nejznámější evropské rody vysoké šlechty a dělí se na dvě základní větve. Dnešní knížata Thurn und Taxis pocházejí z italského prostředí z okolí Bergama. V první listinné zmínce z roku 1117 je zmiňováno jméno Reinerius de Tasso [Buben, 1997, s. 102]. Nepřetržitá posloupnost je nicméně doložena se vši spolehlivostí až koncem 13. století a to díky Homodeovi de Tasso. Ten zemřel roku 1290. Po něm je významným rodovým příslušníkem Alessandro de Tasso, který založil bankovní dům kvůli rodinnému obchodu. Jeho synové Gabriel a Augustin působili při papežském dvoře jako představení poslů papežské kurie, což umožňovalo významné společenské styky [Votýpka, 2005, s. 9].

V období 15. století dochází k nástupu renesance a k rozvoji výroby, obchodu a diplomatických styků. Nejen v Itálii, ale i ve střední a západní Evropě vzniká poptávka po službách, zajišťujících spolehlivou a bezpečnou přepravu zpráv, osob i věcí. Výnosný poštovní monopol byl v jednotlivých státech pronajímán schopným podnikatelům, kteří zřizovali stanice při hlavních cestách a ve větších městech. Jejich správcové zajišťovali nejen výměnu koní pro jízdní posly a dostavníky, ale i příjem a výdej státních i soukromých listů a balíků. Příslušníci rodu de Tasso ve správné chvíli vytušili, že v neobsazené a potřebné sféře poštovních služeb je možno získat mimořádnou společenskou prestiž a bohatství. Rod Thurn-Taxisů je všeobecně známý poštovníctvím, ve kterém byli velmi úspěšní, a tak se často v historii objevují jména z tohoto rodu spojená s pravidelnými poštovními spojeními, které obstarali. Založili také prestižní pošty římských papežů [Dudek, 2006, s. 18]. Díky pravidelnému spojení mezi Milánem a Innsbruckem se Tassové dostali do styku s Habsburky.

Rok 1512 byl pro tento rod velmi důležitý a to proto, že dne 31. 5. potvrdil císař Maxmilián I. v Trevíru šlechtický stav čtyřem bratrům a upravil jejich rodový erb. Další úspěchy Thurn-Taxisů byly zajištěny v roce 1522, kdy zřídili poštovní spojení Vídeň-Norimberk, dále roku 1526 Vídeň-Praha a 1530 Vídeň-Bratislava. V Čechách se také Thurn-Taxisové proslavili poštovníctvím, zejména Antonín z Taxisu, který byl jmenován nejvyšším poštmistrem všech habsburských zemí. Za své služby byl bohatě odměněn Leopold von Taxis, který byl 16. 1. 1608 císařem Rudolfem II. povýšen do stavu říšských korouhevní a svobodných pánů a také titul „generální nejvyšší poštministr ve Svaté říši římské“. I nadále se jim dařilo, a tak je 22. 7. 1615 císař Matyáš obdařil dědičným generálním titulem poštminstrů říše. Štědrotí nešetřil ani jeho nástupce Fridrich II. a povýšil Lamorala von Taxis v roce 1624 do říšského hraběcího stavu [Buben, 1997, s. 104-105].

Důležitý historický okamžik přichází v 17. století, kdy si Taxisové najali schopné italské a španělské genealogy, aby jim dopátrali příbuzenské kořeny. Dopátrali se spojitosti se starobylym lombardským hraběcím rodem Turriani a Valsassiny, žijícím do roku 1311 v Miláně, jehož příslušníci odvozovali svůj vznešený původ od rytířů z rodu císaře Karla Velikého [Dudek, 2006, s. 19]. Díky tomuto prokázanému příbuzenství spojili Taxisové roku 1650 svůj erb s erbem a titulem rodu Thurn-Valsassina, žijícího v Tyrolích, Korutanech a ve Štýrsku. Od té doby se rod nazývá Thurn und Taxis, tak jak je nám známý dnes.

Dne 25. 2. 1803 získali Thurn-Taxisové titul knížat buchavských a ještě pak 11. 5. 1819 titul pruských knížat krotoszynských v Berlíně. Všechna tato jmenování jim zajistila dědičný titul prvního komořího ve Württembersku a dědičné členství v pruské panské sněmovně.

Roku 1876 postoupili Taxisové svůj soukromý poštovní systém pruskému králi za obrovský majetek v pozemcích i penězích. Toto odstupné se stalo základem dnešního pohádkového bohatství německého rodu Thurn Taxisů.

V Českých zemích se Thurn-Taxisové znovu objevují koncem 18. století, kdy jim byl 18. 9. 1797 ve Vídni přiznán český inkolát. Jednalo se o dvě linie – první řezenská a druhá česká.

Řezenská větev žila na zámku Emmeram, který představoval reprezentativní rodové zámecké sídlo, kde se dbalo na dodržování etikety. Knížata si musela vybírat ženy z panujících královských, vévodských nebo knížecích rodů [Dudek, 2006, s. 20].

V Čechách se pouze zakoupila. Karel Alexander 4. kníže z Thurn a Taxisu (1770 – 1827) zakoupil Rychmburk, Chroustovice a Košumberk. Roku 1856 Maxilián Karel 6. kníže z Thurn - Taxis(1802-1871) pro svůj rod získal panství Litomyšl. O většinu majetku však díky konfiskaci přišli [Buben, 1997, s. 106-107].

Za zakladatele druhé - české větve (secundogenitury) je považován Maxmilián Josef princ z Thurn a Taxisu (28. 5. 1769 – 15. 5. 1831) [Řehounek, 2008]. Ten po sestřenici, kněžně Josefě z Fürstenbergu, zdědil zámek a panství Dobrovice u Mladé Boleslavi, panství a zámek Loučeň, statek Vlkava u Nymburka, také se zámek. Sloužil v rakouském císařském vojsku v hodnosti generálmajora a byl zemským a říšským poslancem. Přístup mezi starou českou šlechtu si získal sňatkem s Marií Eleonorou princeznou z Lobkoviců, s níž měl šest dětí [Mareček, 2006, s. 89]. Jeho dědicem byl syn Karel Anselm (18. 6. 1792 – 25. 8. 1844), c. a. k. tajný rada a nejvyšší komoří království českého. Ten se oženil s Marií Isabelou hraběnkou von und zu Eltz (1795 – 1859), s níž měl tři syny a tři dcery. Každý z jeho synů byl významný něčím jiným. Nejmladší, Rudolf Hugo Maximilian princ z Thurn a Taxisu (25. 11. 1833 – 3. 1904), je zajímavou postavou tohoto rodu, protože se dobrovolně zřekl rodového jména, titulu prince i práv domu Thurn-Taxisů a založil rod svobodných pánů z Troskova. (Důležitý je jeho pravnuček Vladimír (28.7.1934), který zajistil současnou existenci rodu Troskov, jako odnož knížecího rodu z Thurn a Taxisu. Prostřední, Emerich (12. 4. 1820), sloužil v armádě a byl jmenován tajným radou. Neměl rád svého bratra Huga [Dudek, 2006, s. 24]. Nejstarší, Hugo Maxmilián (3. 7. 1817 – 28. 11. 1889), se aktivně zajímal o politiku, zasazoval se o stavbu severozápadní dráhy. Byl nejvyšším komorníkem císaře Františka Josefa I., členem dvorské rodinné rady, poslancem na Zemském sněmu českém a v Říšské radě. Jako člen Panské sněmovny za konzervativní stranu prosazoval program tzv. historické šlechty [Řehounek, 2008]. Jeho manželkou byla Almeria hraběnka Belcredi (1819 – 1914). Stal se dědicem otcových statků (Dobrovice, Loučeň a Vlkavy), o které se zodpovědně staral a rozšiřoval je. Dále je předal svému nejstaršímu synovi - princ Alexander Jan Vincenc Rudolf Hugo Karel Lamoral Eligius (1. 12. 1851 – 21. 7. 1939).

Karel Lamoral byl velice významnou osobou. Pro vytvoření si představy o Karlu Lamoralovi můžeme zmínit, že byl c. a. k. komořím, tajným radou, doživotním členem panské sněmovny na říšské radě a čestným rytířem Maltéžského řádu. Byl také významnou osobou v české aristokracii, příznivcem věd, mecenášem Národního muzea, dobrodincem chudých. Hostil Rainera Maria Rilkeho, přátelil se s Bedřichem Smetanou a finančně podporoval Emila Holuba. Byl také vynikajícím sportovcem. V Čechách byl jedním z prvních, kteří hráli kopanou. Dále je spojován dostihovou překážkou světa – Taxisův příkop v Pardubicích. Jeho velkou zásluhou bylo založení cukrovaru v Dobrovicích - značka TTD [Dudek, 2006, s. 37-40]. Princ Alexander byl pohřben do rodinné hrobky v Syčíně. Se svojí manželkou, Marií princeznou zu Hohenlohe-Waldenburg-Schillingsfürst (1855 – 1934) měl tři syny, Alexandra, Louise a Eugena. Nejmladší Alexander Karel Egon Theobald Maria

Lamoral (8. 7. 1881 – 11. 3. 1937), c. a k. komoří. Pobýval v Itálii a přijal rodové jméno della Torre e Tasso [Mareček, 2004]. Oženil se s Marií Suzanne princeznou de Ligne, s níž měl tři děti. Pokračovatelem české větve byl nejstarší syn, Erich Lamoral Hugo Egon Maria (11. 1. 1876 – 20. 10. 1952), c. a k. komoří a čestný rytíř Suverénního řádu Maltézských rytířů. Se svojí manželkou, Marií Gabrielou hraběnkou Kinskou z Vchynic a Tetova (1883 – 1970) měl devět potomků, z nichž nejdůležitější z hlediska pokračování rodu je nejstarší syn Alexander Ferdinand (31. 8. 1906). Ten se oženil s Marií Valerií hraběnkou von Mazzucheli (1913) a měl s ní dva syny Lamorala Karla Jana (15. 5. 1937) a Egmonta Ericha Jana Lamorala (26. 2. 1939).

V Čechách dnes nikdo z knížecího rodu Thurn a Taxisů nežije. Poslední byla princezna Josefa Alžběta (22. 10. 1917 – 22. 10. 1990) [Buben, 1997, s. 109].

Dnešní majetek Thurn-Taxisů žijících v Řezně je odhadován na hodnotu 5 miliard DM.

Konkrétní majetek rodu zahrnuje palác v Řezně, letní sídlo – Taxis, 6 zámků, 31 000 ha lesů v Německu, 95 000 ha v Kanadě, na Floridě a Georgii, 40 000 ha deštného pralesa v Brazílii, pivovary, restaurace, klenoty [Mareček, 2004, s. 87].

3.3.1 Rodový erb Thurn-Taxis

Velký rodový erb obsahuje patnáct různých znaků, a tak je z praktických důvodů užíván většinou menší varianta se šesti poli a se středním štítem.

Na hlavním poli spočívá menší, polcený a dvakrát dělený štít se šesti poli a se středním štítkem. V 1. a 4. stříbrném poli tohoto štítu je červená věž s dvojitým cimbuřím a s modrou bránou, za níž jsou zkřížena dvě modrá liliová žezla jako mluvící znak Thurn, della Torre. V 2. a 3. zlatém poli se nachází červený, modře korunovaný lev symbolizující Valsassina. V 5. červeném poli jsou stříbrné otevřené nůžky na vlnu (Scherenberg). Dále je v 6. zlatém poli nekorunovaný červený lev (Friedberg). Uprostřed leží modrý štítek se stříbrným jezevcem symbolizující Taxis, Tassis. [Buben, 1997, s. 105-106].

3.3.2 Thurn – Taxisové a Biskupice

K Biskupicím se z tohoto významného rodu vztahují manželé Friedrich Hanibal Thurn – Taxis (4.9.1799 Praha – 17.1.1857 Venezia) a Antonie Aurory hr. Batthyány (13. 6. 1808 Budapest – 18. 9. 1881 Ischl), jejíž spojistost s knihovnou je také doložena díky vpiskům. V knihovně je k nalezení i vpisek jejich dcery Heleny Thurn-Taxis (1836 – 1901) a nejvíce označených publikací je od jejího manžela Wolganga Kinského. Konkrétnější informace máme o příslušnících, který jako poslední obývali biskupské panství. Jsou to manželé Antonie Schaffgotsch (18. 7. 1850 Brno – 26. 3. 1942 Biskupice) a rakouský generál Princ Lamorala

Thurn–Taxis (13. 4. 1832 Subotica - 9. 12. 1903 Bratislava). Antonie byla dcerou Friedricha hr. Schaffgotsch a Theresie hr. Pálffy de Erdöd (1824 – 1879). Byla nazývána palácovou dámou. Za Lamorala, který byl c. a. k. komořím, tajným radou a polním podmaršálkem v záloze, se provdala 22. 4. 1871 v Bratislavě. Lamoral vlastnil statek Biskupice od roku 1874. [Pouzar, 2001, s. 418]. Měli spolu dva syny, staršího Friedricha a mladšího Huga. Hugo Lamoral (1. 9. 1873 Marienthal – 6. 9. 1915 Winiatycze am Seret (Halič)) šel po stopách rodiny ve vojenské kariéře. Stal se důstojníkem u šestého dragounského pluku č.6, ale během první světové války padl. Tak se stal dědicem otcových statků Friedrich Lamoral (23. 12. 1871 Győr – 10. 5. 1945 Biskupice). Friedrichovi náležely kromě Biskupic také statky Vranová, Vranová Lhota, Březinky, Hartinkov, Libštejn, Stará a Nová Roveň, Vysoká a od roku 1885 také sousední obec Jaroměřice. Celková rozloha panství činila k tomuto roku 2 377, 93 hektarů, přičemž naprostou většinu půdy tvořily lesy [Laštůvková, 2010]. Friedrich se 30. 11. 1907 oženil s princeznou Eleonorou de Ligne (25. 1. 1877 Bruxelles – 13. 8. 1959 Hohenberg b. Seehaupt). Eleonora byla dcerou Eduarda Henriho de Ligne a Eulalie princezny zu Solm Braunfels. Také byla sestřenicí belgického krále a sestrou belgického velvyslance v USA. Tento šlechtický pár měl spolu tři děti, které všechny důvěrně poznaly pobyt na biskupickém panství. Nejstarší byla dcera Eulalie, přezdívaná jako Illa (21. 12. 1908 Biskupice – 30. 12. 1993 Hohenberg b. Seehaupt), druhým potomkem byl Jiří Lamoral (26. 4. 1910 Biskupice – 4. 10. 1986 München) a nejmladší byl Hugo Lamoral (21.9.1916 Biskupice – 6.5.1975 München) [Pouzar, 2001, s. 419].

Eleonore se při pohřbu v Řezně zmínila u svého příbuzného Alberta Thurn-Taxis, že miní provdat svou dceru Eulalii. Spolu s Albertem vyjednali sňatek s jedním z jeho šesti synů Rafaelem. Po tomto ujednání byly obě pozvány do rezidence v Řezně, kde se Eulalie měla seznamovat se svým nastávajícím. Na svatbu, která se měla konat v rezidentské kapli v Řezně, byly konány velké přípravy. Snoubence měl oddávat regensburský biskup. Eulalie si však v den konání svatby vše rozmyslela a oznámila, že místo Rafaela si přeje za svého muže Rafaelova bratra Filipa. Eulalie z těchto okolností byla rozhořčená a vrátila se do Biskupic. Po různých peripetiích se tento sňatek v roce 1929 v tichosti uskutečnil. Dcera Eulalie žila v bavorském Hohenbergu, kde měla s Filipem čtyři děti. Později spolu navštívili Biskupice [Laštůvková, 2010].

Ve dvacátých letech 20. století proběhla v Československu pozemková reforma, díky které byl Friedrich nucen přerozdělit část své zemědělské půdy novým vlastníkům. Lesní hospodářství však zůstalo zcela v jeho rukou. Během druhé světové války se majitelé biskupického panství zapsali do podvědomí místních občanů především svým příklonem

a obdivem k nacistickému Německu. Výjimkou v této rodině byla Antonie, jejíž odmítnutí nacistické ideologie bylo demonstrováno na jejím vlastním pohřbu v roce 1942. Ten byl celebrován v češtině jako důkaz opovržení nacismem.

Opačný postoj měli však oba Friedrichovi synové. Jiří Lamoral sloužil v říšské armádě už za první republiky a od roku 1938 byl členem Sudetoněmecké strany. Hugo byl členem téže strany a k tomu také členem polovojenské organizace Kraftfahrkorps a ordnerské skupiny v Chornicích. Údajně prý byli ve styku s německými úřady od roku 1938. Synové s otcem společně usilovali o to, aby se Biskupice spolu s ostatními statky dostaly na území Třetí říše. Měl k tomu několik osobních důvodů. Jednak byl Němec, který navíc sympatizoval s hitlerovským režimem. Také rychle pochopil, jaké ekonomické výhody by mu připojení k Říši přineslo. Navíc se stal obětí několika provokací ze strany Čechů, takže se bál o svoji bezpečnost. To později jako závažný důvod potvrdila i manželka Eleonore [Laštůvková, 2010].

K zabrání Biskupic skutečně došlo 24. listopadu 1938. Thurn-Taxisové z toho měli obrovskou radost, kterou potvrdili v německém průvodu při záboru. Oba Friedrichovi synové měli při vjezdu do Biskupic uniformy německých ordnerů. Díky tomu, že se statky dostaly na území Sudet nebyla platná československá pozemková reforma. Friedrich tedy mohl volně nakládat se svou půdou ležící na německém území. Jednalo se však pouze o polovinu pozemků, což mu způsobilo ekonomické potíže [Laštůvková, 2010].

V roce 1940 vstoupili dobrovolně Friedrichovi synové do řad německé armády. Hugo narukoval do Stuttgartu k jezdeckému pluku č. 18, kde sloužil do května roku 1940. Do ledna příštího roku pobýval na frontě ve Francii. Poté byl v důstojnické škole v Krampnitz u Berlína. S vojenským povýšením měl určité problémy. Na podzim roku 1941 byl odvelen na ruskou frontu, poté následoval návrat na západní bojiště do Francie. V létě roku 1944 byl na západní frontě zraněn a 30. července téhož roku byl zproštěn vojenské služby pro nespolehlivost. Následovaly pobyty v nemocnicích a návrat domů. V roce 1940 se Hugo Thurn – Taxis oženil s dcerou továrníka Karla Sponera z Chornic Ingeborg (8. 9. 1921 Wien), se kterou měl syna Carla Friedricha (20. 7. 1941 Páhl) [Pouzar, 2001, s. 419]. V roce 1943 dostal Hugo od svého otce statek Jaroměřice. Vzhledem ke své branné povinnosti netrávil na jaroměřickém statku mnoho času, proto se o statek starala Ingeborg, která byla u místních občanů velmi oblíbená.

O Jiřím Lamoralovi toho není mnoho známo. Jeho manželkou byla jistá Edite Scheer. Narodila se jim Maria Katharina (22. 4. 1944 Brno), která se v roce 1968 provdala za Antona

Weilera, přičemž jejich jediný syn, Alexandr, zemřel několik měsíců po narození v roce 1970 [Laštůvková, 2010].

Friedrich Thurn – Taxis byl 10. 5. 1945 za svou prohitlerovskou orientaci zastřelen. Byl mu vystrojen rychlý tajný pohřeb. Syn Lamoral byl po válce nezvěstný a Hugo byl na svém jaroměřickém zámku zatčen sovětskými vojáky. Vdova Eleonore mohla zůstat v Biskupicích, kde jí zůstaly dva pokoje. Oba byli vyslýcháni. Eleonore popírala pronacistickou orientaci a syn Hugo využil smrti otce a nepřítomnosti bratra a vypovídal v jejich neprospěch. Jeho výpověď však zpochybnila manželka Ingeborg, která potvrzovala jeho nacistickou ideologii a snahu o připojení Biskupic k území Třetí říše. Nutno ale podotknout, že výpověď nemusela být zcela pravdivá kvůli sporům, které mezi manžely probíhaly a nakonec vyústily v rozvod. Nakonec se jim tímto nečestným způsobem podařilo vycestovat do Rakouska.

Kvůli prohitlerovskému postoji ztratila rodina nárok získat majetek zpátky. Členové rodu, kteří zde žili, projevovali o zámek zájem, proto několikrát Biskupice navštívili. Stejně tak do Biskupic na hřbitov zavítali Hugovi synové po roce 1989 [Laštůvková, 2010].

3.4 Ligne

Jména příslušníků rodu de Ligne se v biskupické knihovně objevují díky Eleonore de Ligne, která se provdala za příslušníka rodu Thurn – Taxis (viz. Thurn-Taxis), Friedricha Lamorala. Podle četnosti vpisků se Eleonora de Ligne výrazně podílela na rozvoji knihovny. Najdeme zde i vpisky od jejich příbuzných, a to matky, Eulalie zu Solm Branufels, a babičky Hedvigy Lubomirské.

Tento henegavský rod je známý už od 11. století. V roce 1545 byl povýšený do hraběcího stavu, následně v roce 1549 do říšského hraběcího stavu a roku 1592 ještě do francouzského knížecího stavu. Příslušníci rodu žijí převážně ve Francii, Belgii, Polsku a v rakouských zemích.

S biskupickým panstvím je úzce spojen Eugen Lamoral de Ligne (1804-1880), vnuk slavného politika, spisovatele, diplomata a vojáka. Eugen získal v roce 1848 český inkolát [Mašek, 2008, s. 557]. K Biskupicím se váže jako manžel Hedvigy Lubomirské (1815-1895), jejíž vpisky se objevily v knihách biskupické knihovny.

4 PROVENIENČNÍ CHARAKTERISTIKA FONDU

V této kapitole budou určeni jednotliví vlastníci knih na základě konkrétních vpisků, podpisů, iniciál, poznámek atd., které bývají umístěny na titulním listu, předsádce, obalu knihy. Díky těmto vpiskům lze stanovit i jádro knihovny. Je nutno brát v potaz, že knihovna má přibližně kolem 5000 svazků a konkrétní provenienční označení se objevuje přibližně u 300 titulů. Nicméně i tak provenienční charakteristika postupně odhaluje obsahový charakter nejen celého fondu, ale i u titulů jednotlivých příslušníků rodu. Tento princip je pochopitelně přesnější u osob, které mají ve fondu označeno více titulů, což se v případě biskupické knihovny nestává často. Ale i malý počet vpisků umožňuje vystopovat původní jádro knihovny.

4.1 Knihovna za Schaffgotschů

4.1.1 Marie Filipína princezna z Fürstenbergu (1792-1863)

Původní jádro knihovny je odhaleno díky této šlechtice. Marie Filipína princezna z Fürstenberg se provdala za Jana Josefa Schaffgotsche (1794- 1894), příslušníka rodu, který vlastnil Biskupice. Marie Filipína v Biskupicích zemřela. Podle svého podpisu přispěla do fondu knihovny časopisem *Neue allgemeine deutsche Garten-und Blumenzeitung*.

4.1.2 Knihy Terezie Pálffy de Erdöd (1824-1879)

Terezie Pálffy byla manželkou Friedricha Schaffgotsche.³ S konkrétním označením „Terezie Palfy“ se v knihovně objevují pouze dva tituly. Prvním z nich je *Buchholzens in Italien*. Jedná se o první díl ze série *Buchholzens* od Juliuse Stindeho. Tato díla byla velmi populární [Buchholzens, 2011]. Druhým titulem je zeměpisná příručka *Ritter's geographischen-statistisches Lexikon* od Carla Rittera.

4.1.3 Pálffy

V knihách se kromě podpisu Terezie Pálffy z Erdölu (1824-1879) vyskytují i vpisky převážně jen „Palfy“, proto není jasné, zda se může jednat i o jiné příslušníky rodu. Každopádně ať už sama Terezie, nebo i jiní příslušníci z rodu Pálffy, přispěli do biskupické knihovny jedenácti publikacemi.

Louis-Victor-Emile Bougaud, známý jako francouzský katolický kněz, kazatel a spisovatel, je představen románem *Histoire de Sainte Monique* [Sauvage, 2011]. Mezi další romány patří román od Augustuse Cravena *Anne Severina, Lady Georgiana Fullerton: sa vie*

---

³ Syn Marie Filipíny z Fürstenberg a Jana Josefa Schaffgotsche.

et ses oeuvres (život a dílo), *Le Domino Jaune* (Žluté domino) od známého francouzského spisovatele Marcela Prévosta a francouzský titul *Révélations de Sainte Gertrude* (Zjevení svaté Gertude) vydaný v Poitiers v roce 1877.

V knihovně je také historický román *Die Pfaffengasse, historische Roman über Gustav Adolf* od německého romanopisce Conrada von Bolandena. Mimo spisovatelskou dráhu zasvětil svůj život teologii. Byl vysvěcen na kněze a později se stal pastorem. Conrad von Bolanden je svými romány oblíbený díky střídmemu obhajování katolicismu a geniálnímu, ač jednoduchému stylu psaní. Mezi jeho další známé romány patří *Eine Hochzeit Trip, Otto der Große, Historische Erzählungen von Friedrich II.* [Dieringer, 2011].

Dále se zde vyskytují dva cestopisy, *Voyage au pays des milliards* od spisovatele Victora Tissota a cestopis *Voyage autour du monde* (Cesta kolem světa) od Ludovica Beauvoira. Poslední publikací je *Travelling sketches* vydané v Londýně roku 1832 od Leitcha Ritchieho, skotského romanopisce a novináře [Cousin, 1910].

4.1.4 Knihy Antonie Schaffgotsch⁴ (18. 7. 1850 Brno – 26. 3. 1942 Biskupice)

Antonie má v současném fondu knihovny označených pouze osm titulů (s různými podobami jména), z nichž většina jsou romány.

Známý román *Jana Eyrová* vydala slavná anglická spisovatelka Charlotte Brontëová pod pseudonymem Currer Bell. Jana zůstala jako sirotek a jedinou příbuznou, která se o ni postarala, byla teta Reedová. Její zacházení s dívkou bylo skličující a nakonec se Jany zbavila tím, že ji poslala do školy v Lowoodu. V osmnácti letech se Jana dostává do rodiny Rochesterů, kde se zamiluje do pana Rochesterera. V den svatby se však odhalí skutečnost, že Rochester je ženatý. Jeho šílená manželka způsobí požár, jehož následkem Rochester oslepne. Nakonec se k němu vrací Jana, která se rozhodne postarat se o něho [Brönte, 2007].

Henrietta Temple je milostný román od Benjamin Disraeliho, britského premiéra, kterému byla předlohou jedna z jeho milenek, Lady Sykes (*The wife of Sir Francis Sykes, 3rd Bt*) [Bloy, 2002]. Mezi další díla patří francouzský román *Deux serments* (Dvě přísahy) od Madame la comtesse Marie de, anglické spisovatelky, oddané náboženství, Lady Georgiana Fullerton, román *Lady-Bird* [Warren, 2011] a od rakouského povídkáře, básníka a dramatika Franze Grillparzera *Die Ahnfrau* [Daffinger, 2011]. Eligius Franz Joseph Freiherr von Münch-Bellinghausen, pod pseudonymem Friedrich Halm, je zastoupen dramatem *Camoens*. Mezi jeho nejznámější díla patří drama *Der Sohn der Wildniß* a *Griseldis* [Friedrich Halm, 2011]. Posledním dílem je *Aus meinem Leben. Reiseskizzen, Aphorismen, Gedichte* (Z mého života. Cestovní skicy, aforismy, básně) od Maximiliana (Emperor of Mexico).

---

⁴ Dcera Theresie Pálffy de Erdöd a Friedricha Schaffgotsche

4.1.5 Schaffgotsch

Stejně jako u Pallfyových i u Schaffgotschů je ve fondu knihovny několik titulů označeno vpiskem „Schaffgotsch“ bez konkrétního jména. Mezi tyto tituly patří francouzský román *Fort en thème*, který měl vliv na stimulaci vzdělávací reformy, a je od francouzského prozaika, dramatika, kritika a žurnalisty Jean-Baptiste Alphonse Karry. Věnoval se zejména autobiografickým románům. Mezi jeho nejznámější díla patří *Voyage autour de mon jardin* a *Geneviève* [Karr, Alphonse, 2002, s. 398]. Román *Helen* vypráví příběh o dívce, která zůstala jako sirotek na pospas osudu. Nakonec se ocitá v rodině Davenantových. V první části románu Helen popisuje své zkušenosti pod opatrovnictvím Lady Davenant, která ji mnohdy upřednostňuje před vlastní dcerou Cecílií. V druhé části románu je Helen nucena spolu se svým snoubencem Granvillem Beauclercem bojovat o svoji čestnou pověst, která je poškozena díky Cecílii. Ta ji zaplete do svých milostných hrátek a rozehřešení přichází teprve po návratu matky Lady Davenant do Londýna. Novela se šťastným koncem je od autorky Maria Edgeworth, která byla také významnou autorkou literatury pro děti. Setkala se a dopisovala si s Waltrem Scottem [Butler, 1972, s. s. 458 – 479].

I u rodu Schaffgotsch nacházíme zálibů v cestopisech. Jedním z nich je *Fragmente aus dem Tagesbuche während einer Reise in die Levante* (Fragmenty z deníku během cesty do Levant) vydaný v roce 1837. Druhý cestopis *China, das Land und seine Bewohner* je od německého cestovatele a spisovatele Friedricha Gerstäckera. Geoträckovy cesty směřovaly přes Spojené státy, Indii, Austrálii. Nakonec se vrátil do Německa. O roli spisovatele se mu postarala matka, která ukázala deníky z jeho cest. Pro veliký úspěch a poutavé vyprávění o dobrodružných cestách začala Geoträckova publikační činnost [Lenz, 2011]. Od rakouského diplomata barona le Hübnera nacházíme cestopis *Promenade autour du monde*, 1871 (Procházka kolem světa). Popisuje výpravu do Spojených států, Japonska a Číny [Hübner, 1873].

4.2 Knihovna za Thurn – Taxisů

Posledním významným rodem, který budoval knihovnu byl rod Thurn – Taxis.

4.2.1 *Knihy Antonie Aurory hr. Bathyány (1808- 1881)*

U této hraběnky se dostáváme k rodu Thurn-Taxis. Antonie byla totiž manželkou Friedricha Hanibala Thurn-Taxis.⁵ Stejně jako u Friedricha Lamorala najdeme i u Antonie Aurory Bathyány titul *Corinne ou l'Italie* od Madame de Staël. Od známého francouzského spisovatele působícího v době romantismu, Alexandra Dumase, najdeme román *Louis XIV et son siecle* vydaný v roce 1844. Poezie je zastoupená titulem *Poetry of the Magyars* (Maďarská poezie) od anglického překladatele, ekonoma a politika Johna Poetryho Bowringa [Bowring, 2003, s. 149]. Posledním dílem jsou *Oeuvres complètes* (Sebrané spisy) od Staela.

4.2.3 *Helena Thurn – Taxis (1836-1901)*

Od dcery Friedricha Hanibala a Antonie Aurory Bathyány, Heleny Thurn-Taxis, máme v knihovně signován pouze jeden titul. Jedná se o paměti manželky Františka Josefa I., Elisabeth (*Elizabeth, empress of Austria, a memoir*) sepsané Alboroughem De Burghem.

4.2.4 *Wolfgang Kinsky (1836-1885)*

Z počátku se zdá sporadicky nepochopitelné, proč poměrně velké množství titulů, dokonce nejvíc titulů označených na jednoho příslušníka, obsahuje vpisky „Kinsky“. Po bližším prozkoumání je však tento aspekt jasný. Wolfgang Kinsky byl manželem Heleny Thurn-Taxis.

V knihách Wolfganga Kinského najdeme průřez autorů klasické literatury od středověku až do 19. století. Výčet začíná dílem zastupující středověkou literaturu v podobě jednoho *pikareskního románu* a *Písni o Nibelunzích*, která je označována jako „německý národní epos“, přeložená od německého básníka a germanisty Karla Josefa Simrocka [Schröder, 2011]. Mezi Wolfgangovými tituly nechybí ani anglický klasik William Shakespeare s titulem *The Worsk* z roku 1867. Typický autor klasické literatury, Goethe je zastoupen básnickými a prozaickými pracemi (*Poetische und prosaische Werke*). Od známého německého básníka, esejisty a prozaika Heinricha Heineho, představitele romantismu jsou v knihovně Sebrané spisy (*Saemmtliche Werke*).

Jeden z nejvýznamnějších spolupracovníků Alexandra Dumase, u něhož se dá bezesporu určit několik románů, s nimiž Dumasovi pomáhal, se jmenuje Auguste Maquet. Prozaik

---

⁵ Syn Lamoral Thurn Taxis, manžel Antonie Schaffgotsch.

a dramatik píšící v době romantismu zanechal v biskupické knihovně dílo *Dette de coeur* (Dluh srdce) [Mauoris, 1966]. Eugène Sue, francouzský prozaik a novinář, působící v období romantismu, je představen dílem *Les Mystères de Paris* (Tajnosti Paříže). Eugène byl také považován za „krále románů na pokračování“ [Sue, Eugène, 2008, s. 3]. Francouzská spisovatelka, řadící se do romantismu, Aurore Dupinová, provdaná baronka Dudevantová, je známá pod svým mužským pseudonymem George Sand, jímž podepisovala svá díla. Byla také jedna z prvních představitelk emancipačního hnutí a bojovala za sociální spravedlnost. Během svého života napsala přes sto dvacet děl. V Biskupicích je od ní dílo *Le marquis de Villemer* (Markýz de Villemer) [Lagardé, 2008, s. 295-302]. I u Wolfganga najdeme signováno dílo od známé spisovatelky Charlotte Brontëové, vydávající pod pseudonymem Currer Bell. Tentokrát dílo *Villette*. Další anglický viktoriánský spisovatel je William Makepeace Thackeray, který byl také žurnalistou, karikaturistou a ilustrátorem. Byl ovlivněn pikareskním románem. Ve svých dílech satiroval bezohlednost, pokrytectví, přetvářku a snobismus vyšších vrstev anglické buržoazní společnosti počátku 19. století. V biskupické knihovně se nachází dílo Pendennis, přeložené do francouzštiny (*Histoire de pedennis. Roman anglais*) [William Makepeace Thackeray, 2010].

Další klasická díla nacházíme od anglického kriticko-realistického spisovatele Charlese Dickense. Byl také nejpopulárnějším představitelem viktoriánského románu. Své romány vydával i časopisecky. [Charles John Huffam Dickens, 2010]. Později pracoval jako soudní zapisovatel. V biskupické knihovně je představen dvěma romány *The life and adventures of Martin Chuzzlewit* (v českém překladu může být jako Děd a vnuk), ve kterém Dickens použil své zážitky z cest po Americe. Hlavní postava románu prožívá těžké životní situace, ale nakonec vše dobře skončí. Druhým románem je *Black House* [Perkins, 1870]. Ivan Sergejevič Turgeněv byl ruským kriticko-realistickým prozaikem, básníkem, publicistou a klasikem v 19. století. Je považován za zakladatele termínu "nihilismus". Protestoval proti barbarství ruského nevolnického systému. V biskupické knihovně jsou jeho „Dva nové romány. Punin a Baburin a Život Mumie“ v německém překladu („*Zwei neue Novellen. Punin und Baburin. Die lebende Mumie*“) [Ivan Sergejevič Turgeněv, 2010]. Od známého francouzského spisovatele a dramatika, Marcela Prévosta, je zde dílo *Notre compagne* (Naše spolčnice).

Další román je od Julese Verna, *Kolem Měsíce*, s 44 kresbami od Emila Bayarda a A. de Neuville vyrytých Hildibrandem, vydaný v edici *Les voyages extraordinaires*.

Výčet románů tímto nekončí. Dále je zde celá řada románů od méně známých autorů. Tito autoři však byli významní literáti, kteří byli často uznáváni až po své smrti.

Je možné říci, že Wolfgang Kinsky měl v oblibě významnou anglickou autorku Mary Elizabeth Braddon, protože ve svém fondu obohatil čtyři romány této spisovatelky svými podpisy. M. E. Braddon byla plodnou autorkou v době viktoriánské éry, která nebyla zpočátku tak známá. Psala romány, divadelní hry, eseje, povídky, básně a také byla editorkou časopisů. Mary žila sama s matkou převážně v Londýně. Měla revoluční názory, které se týkaly cizoložství. Poukazovala na nespravedlnost následků, když se tohoto skutku dopustí muž a když žena. Tato tematika se promítá i do jejích románů. Jejím nejznámějším a nejúspěšnějším románem je *Lady Audley's Secret* (Tajemství paní Audley). Román spadá do specifického žánru „Sensation novel“. Hlavní hrdinka Lady Audley se nakonec projeví jako jiná osoba, než se původně zdála. Místo dokonalé matky a ženy v domácnosti je někdy nazývána šílenou. Druhý nejvíce populární román *Aurora Floyd* byl vydaný v roce 1863. Roku 1866 pak následuje román *The lady's mile* a 1868 *Run to Earth* (Běh na zemi). Všechny tyto romány najdeme v biskupické knihovně [Allingham, 2007]. Dalším autorem viktoriánské éry je Anthony Trollope, který se ve svých dílech zabýval politickými, sociálními a genderovými otázkami. V Biskupicích je od něj dílo *The Vicar of bullhampton* [Anthony Trollope, 2000].

Jedna z nejúspěšnějších spisovatelek druhé poloviny 19. století se jmenuje Ellen Wood, známá jako Henry Wood. Autorka více než třiceti románů a sta povídek, která je také představitelkou žánru „Sensation novel“ jako M.E. Braddon. Její vyprávění obsahuje prvky tajemna, zločinu, napětí a odhalení. Henry Wood nejvíce proslavil román „East Lynne“ z roku 1861. Wolfgang Kinsky vlastnil její román *The Red Court Farm* [Boardman, 2004, s. 12].

Plodný anglický autor historických románů, který navázal na tradici tzv. hrůzostrašného románu, William Harrison Ainsworth, je prezentován románem *Constable de Bourbon* a povídkou *The south-Sea Bubble*. Psal také příběhy o známých zločincích. [Ainsworth, William Harrison, 2003, s. 99]. Výrazná literární postava v Londýně, známá jako autor románů, dramatik a skladatel Charles Hamilton Aide je zastoupen románem o rodině bohatého obchodníka, která přijde o všechny peníze, a tím i postavení v anglické společnosti *The Marstons* [Baker, 1903]. Mezi další anglické romány patří *Sans Merci, or Kestrels and Falcons*, *Breaking a Butterfly, or Blanche Ellerslie's Ending* od britského romanopisce a dramatika Edmunda Yatese *The Rock Ahead* [Edwards, 1980].

Od skotského romanopisce a básníka George Johna Whyte-Melvilla máme tři romány

A legend of the Great Queen (Legenda velké královny), *Market Harborough: or How Mr. Sawyer went to the Shires* (Trh Harborough: aneb Jak pan Sawyer šel do Shires) a *The white rose* (Bílá růže) [Currie, 2006].

Stejně tak četné zastoupení mají francouzské romány. Francouzský romanopisec a dramatik Octave Feuillet měl za svůj vzor nejprve Alexandra Dumase, a ještě více pak šel po stopách Alfreda de Musseta. Jako spisovatele ho mělo nejraději ženské publikum, díky jeho schopnostem vyznat se v ženské povaze. V biskupické knihovně jsou od něho romány *Le divorce de Juliette* (Rozvod Juliet) a *Les amours de Philippe* (Příběhy Filipovy lásky) [Feuillet, 2008, s. 3-4].

Francouzský naturalista Alphonse Daudet, nazývaný „francouzským Dickensem“ je v knihovně představen dílem *Les rois en exil* [Lagardé, 2008, s. 498-502]. V knihovně najdeme i dílo od staršího bratra Alphonse, Ernesta Daudeta, publikace *Clarisse*. Ten se na přání rodiny zabýval obchodem. Jeho snem však bylo stát se spisovatelem, a tak odešel do Paříže, kde se začala uskutečňovat jeho spisovatelská a novinářská kariéra [Daudet, 2007].

Francouzský dramatik a romanopisec Adolphe Belot je představen hned čtyřmi romány *Les baigneuses de Trouville* (Koupající se v Trouville), *La femme de glace* (Ženy ledu), *Les mysteres mondains* (Světské tajemství) a *Mme Vitel et Mlle Lelievre* (Paní Vitel a slečna Lelievre) [Glaeser, 1878, s. 36].

Francouzský prozaik Edmond de Goncourt nejraději pracoval se svým bratrem Julesem. Jejich romány pohoršovaly svou tematikou "správně smýšlející" vrstvy. V roce 1852 byli kvůli „lehce erotické renesanční poezii“ zatčeni. Zároveň svým stylem psaní a podobou románu měli dopad na francouzskou literaturu. Podnikali spolu četné cesty do zahraničí. Po smrti Julese se Edmond i nadále věnoval literární činnosti. Vztah s bratrem demonstroval v díle *Bratři Zemganno*. V Biskupicích je od něho dílo *La Faustine* [Lagardé, 2008, s. 476-482]. Mezi poslední francouzské romány patří *Les batailles de la vie Le curé de Favieres* (Bitvy života. Kněz Favieres) od Georgese Ohneta a *La clique dorée* (Zlatá klika), *La corde au cou* (Provaz kolem krku) od francouzského spisovatele Emila Gabouria, považovaného za otce detektivního žánru [Émile Gaboriau, 2002, s. 295].

Stejně tak najdeme romány od německých autorů. Úspěšný německý autor, Friedrich Wilhelm Hackländer, měl humorný a zároveň realistický styl psaní, který mu získal velké publikum. Někdy je také srovnávaný s Charlesem Dickensem. V Biskupicích jsou od něj dvě díla *Letzte Novellen* (Nejnovější příběhy) a *Der Roman meines Lebens* (Román mého života) [Maritini, 2011]. Mezi další romány patří *Russische Idyllen. Nachgelassene Novellen* (Ruské idyly. Nepublikované romány) od Karla Detlefa, od rakouského spisovatele a dramatika Franze Grillparzera *Saemmtliche Werke* (Sebrané spisy) [Daffinger, 2011], tři tituly románu *Quida*, román *Anteros* od George Alfreda Lawrence a sociální román *Laicus, Philipp - Ringende Maechte* od Philippa Wasserburga.

Stejně jako Antonie Schaffgotsch, tak i W. Kinsky vlastnil publikaci od spisovatele, britského státníka, premiéra, Benjamin Disraeliho, s názvem *Lothair* [Bloy, 2002].

Poslední román je historický a jeho autorem je francouzský historik Jean-Baptiste Honoré Raymond Capefigue. Byl to velice plodný autor, a proto jeho díla nemají tak velkou historickou hodnotu. Zato byl ale oddaný katolík. V Biskupicích jsou od něj díla *Marie de Medicis* a *La grande Catherine impératrice de Russie* [Schlager, 2011].

Dále je historie je zastoupena tituly Dějiny Anglie (*The history of England...*) od Thomase Babingtona Macaulayho a Dějiny Anglie - *History of England, comprising the reign of Queen Anne until the Peace of Utrecht* od Philipa Henriho Stanhopeho, který byl anglickým politikem, historikem a výrazně se zasloužil o založení Britské národní galerie [Chambers, 1922, s. 372].

Filosofie je zastoupena Schillerem *Sämtliche Werke*.

Do válečné literatury je možno zařadit dílo *Die Cavalerie nach dem Geiste der jetzigen Kriegfuehrung* (Kavalérie, v duchu současného válčení) od spisovatele, právníka, důstojníka, politika působícího v Torontu, Georgeho Taylora Denisona III. [Knowles, 2000].

Mezi Wolfgangovými tituly se nachází i dva kalendáře. *Österreichischer Amtskalender* (Rakouský oficiální kalendář) obsahuje seznam rakouských orgánů, úřadů a veřejných institucí. Tento kalendář vychází od roku 1922 až dodneška. Sestavuje se na základě oficiálních a úředních údajů [Amtskalender, cit. 2011]. Druhým je kalendář vojenský *Oesterreichischer, Militaer Kalender fur das Jahr 1850*.

Fond knihovny doplňuje italsko-německý slovník *Neues vollstaendige Worterbuch der Italienischen und der Deutschen Sprache*.

Mezi poslední tituly patří Demte *D'osmond - Dans la montagne. Le tyrol autrichien* (V horách. Rakouské Tyrolsko) a *Sous les Pommiers* (Pod jabloní) od francouzského novináře a spisovatele Alphonse Jean-Baptiste Karra.

4.2.5 Knihy Friedricha Lamoral⁶ (23. 12. 1871 Győr – 10. 5. 1945 Biskupice)

Friedrichův fond podle jeho podpisů v knihách zahrnuje převážně tituly v německém jazyce. Některé tituly jsou anglická díla přeložená do němčiny a několik zbývajících titulů je ve francouzském jazyce. Z obsahového hlediska přispěl Friedrich do biskupické zámecké knihovny několika cestopisy, romány, politicky a nábožensky zaměřenou literaturou.

Pro představu najdeme v knihovně první cestopis českého cestovatele po jižní Africe, Emila Holuba, *Sedm let v jižní Africe (Sieben Jahre in Süd-Afrika)*, vydaný v roce 1881.

---

⁶ Syn Lamoral Thurn-Taxise a Antonie Schaffgotsch

Emil Holub se proslavil také v mnoha jiných oborech, například jako lékař, kartograf a etnograf v Africe. Rozhodl se procestovat celou Afriku od Kapského Města až po Egypt. Ze svých cest si Holub přivezl mnoho vzácných a unikátních předmětů. Pro své sbírky však nemohl najít vhodné místo pro uložení, a tak jimi podaroval několik muzeí. Druhou cestu do Afriky podnikl z Kapského Města do země Mašukulumbů. Díky tomu také vydal svůj druhý cestopis *Druhá cesta do jižní Afriky*. Ke třetí výpravě, kterou chystal, už nedošlo ze zdravotních i finančních důvodů. Finanční tíseň zapříčinily zejména dvě velkolepé výstavy, které Holub pořádal. (1891 Vídeň, 1892 Praha). I když se nevyplnil Holubův sen objevit nové území Afriky a založit muzeum pro africké sbírky, svou sběratelskou a publicistickou činností zanechal odkaz pro další generace [Streit, 2002]. Dalším cestopisem je *Eine Segelfahrt um die Welt an Bord der Yacht 'Sunbeam' in elf Monaten* od A. Brasseya.

Dílo *Werke in sechs Bänden* je od německého dramatika, spisovatele, knihovníka, filosofa a literárního kritika Gottholda Ephraima Lessinga. Lessing byl jedním z nejvýznamnějších německých osvícenských spisovatelů. Zajímal se také o německé divadlo. Svým postojem, kterým kritizoval kopírování francouzského divadla a přikláněl se ke vzorům z antiky, připravil půdu pro rozvoj německého dramatu. Mezi jeho další významná díla patří například tragédie *Emilia Galotti* 1772 a z oblasti teoretických prací *Výchova lidského pokolení* (*Die Erziehung des Menschengeschlechts*) 1780 [Olszewsky, 2011]. O německém filosofovi Leibnizovi pojednává dílo *Gottfried, der junge Einsiedler* (Gottfried, mladý poustevník) od Arthura Pierscheka vydané v roce 1877.

Pestrost Friedrichových knih doplňují náboženská díla jako *Eustace* (*Eustachius*) od římskokatolického kněze a spisovatele zaměřeného na dětskou literaturu, Johannese Christoha Friedricha von Schmida. V jeho dílech se promítá láska k přírodě a hluboká zbožnost [Guldner, 2011]. Dále pak francouzský titul *Le christianisme et les temps présents* (Křesťanství a současnost) od E. Bougauda a německý titul *Katechismus der Geologie* od Dr. Hippolyta Hasseho.

Od známého romanopisce, básníka, prozaika a představitele anglického romantismu, Waltera Scotta najdeme v knihovně *Tales of a Grandfather* (Dědečkovy příběhy). Jedná se o sérii knih pojednávající o historii Skotska [Scott, 1868, s. 2]. Od německé spisovatelky a autorky knih pro mládež, Sophie Wörishöffer, najdeme v knihovně titul *Robert des Schiffsjungen Fahrten und Abenteuer auf der deutschen Handels- und Kriegsflotte* z roku 1877. Autorka publikovala svá díla pod mnoha pseudonymy, například Sophie Andresen, S. Fischer, A. Harder, W. Höffer, Sophie von der Horst. Dalšími jejími známými díly jsou *Auf*

dem Kriegspfade. Eine Indianergeschichte aus dem fernen Westen a z literatury pro dospělé Dämon Geld [Klotz, 2000, s. 287].

Gabriel Ferry, představitel dobrodružné literatury a westernu, je v knihovně zastoupen dílem *Der Waldhäuser* (Maisons de Forest). Tento francouzský spisovatel většinu svého života strávil na území amerického kontinentu. Gabriel tragicky zemřel při požáru lodi Amazonka plující do Mexika [Ferry, 1864, s. ix-xx]. Nejprve z otcova donucení knihkupec, poté spisovatel Rudolf Scipio, vydávající svá díla pod pseudonymem Waldheim, je v knihovně zastoupen dílem *Jenseits des Oceans*. Scipio byl také autor dobrodružné literatury pro mládež [Hinrichsen, 1887, s. 596].

Corinne ou l'Italie (Corinna aneb Itálie) je románem francouzské historičky a spisovatelky Madame de Staël, vlastním jménem Anne Louise Germaine Neckerová. Díky sňatku s baronem de Staël – Holstein získala přístup do vysoké pařížské společnosti. Byla radikální ženou, která sympatizovala s idejemi revoluce. Měla také politický vliv a postoj proti Napoleonovi, proto byla několikrát vypovězena z Paříže. Její povaha se odráží i v její tvorbě. V románech Madame de Staël jsou hrdinkami svobodomyšlné ženy, usilující o lásku a svobodu ve svém citovém životě. Jde o romantické příběhy proložené filozofickými, politickými a sociálními úvahami [Lagardé, 2008, s. 13-21].

Dalším oddílem je politicky zaměřená literatura *Die Bolschewistische Wirtschaftspolitik in Ungarn* od Alexandera Szana a od českého diplomata, politika a příslušníka české šlechty Otokara Černína *Politické názory (Politische Betrachtungen)* [Singer, 2011].

Mezi poslední díla patří kniha o řece Rýn od Andrého Delrieua (*Le Rhin, son cours, ses bords, légendes, moeurs, traditions, monuments, histoire du fleuve depuis sa source jusqu'à son embouchure*), německý román *Robinson Crusoe* od G. Mensche, titul *V. oesterreich, Rudolf Kronprinz eine orietresi vom J. 1881*, německá publikace *Auf oesterr.-deutschen Boden. Landschafts-und Sitten Bilder* z roku 1886 od Roberta Niedera Gesassea

Alte und Neue Welt 1887 (celý ročník). Zbytek Friedrichových knih tvoří německé romány.

4.2.6 Knihy Eleonory de Ligne (25. 1. 1877 Bruxelles – 13. 8. 1959 Hohenberg b. Seehaupt)

U manželky Friedricha je poznat šlechtický původ nejen podle jména, ale i podle literatury, kterou si vybírala. Její fond obsahuje řadu pamětních a vzpomínkových knih příslušníků šlechtických rodů. Stejně tak najdeme literaturu související s rodem de Ligne. Žánrově jsou dále zastoupeny romány, náboženská díla, operety. Narazí se zde i na korespondenci.

Marie Louisa hraběnka Larischová-Wallersee byla oblíbenkyní své tety císařovny Alžběty. Proto se také stala její důvěrníci. Později však upadla v nemilost, protože neprozradila

milenecký vztah svého bratrance Rudolfa s Mary Vetserovou. Byla nucena císařský dvůr opustit. V roce 1935 sepsala své paměti na císařovnu Alžbětu (*Kaiserin Elizabeth und ich*), které v biskupické knihovně najdeme [Dickenger, 2005]. Další vzpomínky jsou od Marie de Larminat des Garets, *Souvenirs d'une demoiselle d'honneur l'Impératrice Eugénie en Exil* (Vzpomínky císařovny dvorní dámy, Evženie v exilu).

Mathilde Gräfin von Keller byla dvorní dámou německé císařovny a královny Pruska Auguste Viktorie. Doprovázela císařovnu i do holandského exilu. V roce 1921 své služby skončila a vrátila se zpátky do Německa, kde pak napsala vzpomínky na Augustu, které také najdeme v biskupické knihovně, *Vierzig Jahre im Dienst der Kaiserin: ein Kulturbild aus den Jahren 1881–1921* (Čtyřicet let ve službách císařovny: Kulturní obraz z let 1881-1921) [Röhl, 1995, s.78-115]. Vzpomínky na svou sestru napsala Auguste Craven, *Récit d'une soeur : souvenirs de famille* (Příběh sestry: rodinné vzpomínky). Další vzpomínkové dílo se jmenuje *Tagebuch Evelyn Fürstin Blücher von Wahlstatt* (Deník Evelyny Fürstin Blücher von Wahlstatt). Princezna Evelyn se narodila v Británii. Vzala si však příslušníka německého rodu Gebharda Blüchera von Wahlstatta, proto žila převážně v Německu. První světová válka v ní zanechala silné dojmy, které následně zveřejnila ve svých dílech [Blücher, 1920].

Vzpomínky týkající se rodu de Ligne jsou od Ch. Princesse de Ligne s názvem *Souvenirs de la princesse de Ligne* (Vzpomínky princezny de Ligne).

Mezi poslední vzpomínkové knihy patří, *Je me souviens, Bruxelles* (Vzpomínky na Brusel) od Karla, švédského prince a *Once I had a home the diary and narrative of Nadejda* vydané v Londýně roku 1926.

Dále je v knihovně řada děl o příslušnících šlechty a také o rodu de Ligne.

Příkladem takové publikace je *Vie de mme de la Rochefoucauld duchess e de Doudeauville* (Život Madame de la Rochefoucauld kněžny de Doudeauville), stejně tak *Aupres de l'Impératrice Eugénie* (U královny Evženie) od Marie Louise Garets z roku 1928, *Les maris de Marie Louise* (manželé Marie Louise) od Maxe Billarda a *Luise von Coburg Um Krone und Stand* od Adolfa Sommerfelda, vydané v Berlíně v roce 1914. Od francouzské autorky Raoul de Navery najdeme v knihovně *Le proces de la reine* (Proces s královnou) a od autorky Marie Biermé, jejíž publikaci vlastnil i Wolfgang Kinsky, *Albert et Elisabeth de Belgique* (Albert a Elizabeth z Belgie).

Vie du feld-maréchal prince de Ligne (Život polního maršála Prince de Ligne) je dílo o Charlesovi Josephovi princovi de Ligne (1735-1814) od O. P. Gilberta.

Od prince Alberta de Ligne má Eleonore ve fondu knihu o rodinném příslušníkovi, *Le prince Eugène de Ligne 1804-1880*, i s věnováním.

V knihovně je také historický román o císaři Wilhelmovi I. a jeho mladické lásce princezně Elise Radziwill (*Kaiser Wilhelms I. Jugendliebe: Prinzess Elisa Radziwill*) od Anne von den Eken.

Příkladem korespondence v Eleonořině fondu jsou dopisy z německého císařského dvora Marie von Radziwill - *Briefe vom deutschen Kaiserhof. Marie von Radziwill*, rozená hraběnka de Castellane, byla polskou šlechtičnou francouzského původu. V Berlíně se proslavila svým salonem, což bylo v té době velmi moderní [Wilhelmy, 1989]. Další korespondencí jsou dopisy císaře Wilhelma I. a pruské princezny Louisy Radziwill s názvem *Wilhelm I. und Kurt : Jugenbekenntnisse des Alten Kaisers. Briefe Kaiser Wilhelms I. an Fürstin Luise Radziwill. Prinzessin von Preußen 1817-1829*.

Dalším dílem je *La Salette und die nächste Zukunft* od Alfonse Konzionator.

V Eleonořiných knihách je zastoupena i filosofie v podobě francouzského filosofa Julese de Gaultiera. Jules byl zastáncem Friedricha Nietzscheho. Byla pro něj typická teorie o síle představivosti „bovarysme“, jejíž název je odvozený od románu Gustava Flauberta.

V knihovně je od něj dílo *Leçons de chronologie et d'histoire* (Hodiny chronologie a historie) [Gaultier, 2006].

U Eleonory najdeme také učebnice převážně jazykového charakteru. Například *Deutsches Lesebuch für Volksschulen* (Německé učebnice pro základní školy) od J. Bumuellera a J. Schustera, *Franzoesisches Lesebuch* od Heinricha Luedekinga a *Elementarbuch der Englischen Sprache* (Slabikář anglického jazyka) od F.W. Geseniusa. Další učebnice je z oblasti zeměpisu *Géographie des écoles primaires* (Zeměpis na základních školách) od M. G. Alexise.

Náboženská tematika je zastoupena dílem *Cours d'apologétique chrétienne* (Kurzy v křesťanské apologetice) od P.W. Deviviera.

Velký počet děl je zastoupen romány jak z klasické beletrie, tak i od méně známých autorů. Například klasický román Robinson Crusoe (*Aventures de Robinson Crusoe*) od Daniela Defoe vydaný v Nancy v roce 1834. Dalším takovým dílem jsou bajky od Jeana de la Fontaine (*Fables de la Fontaine*) upravené M. Walckenaerem vydané v Paříži roku 1841.

K románům patří *Agnes, ou la petite joueuse de luth* (Anežka, aneb malá hudebnice s loutnou) od Christopha Schmidta, *L'enfant de troupe* od Justa Girarda z roku 1873, *Le jeune docteur* (Mladý lékař) od Henriho Conscience a *Sous le manteau vénitien* od Fréderica de Hohenlohe-Waldenburga vydané v roce 1911. Dalšími romány jsou *Bankrott* od J. D. H. Temme

a anglický román *Tomlinson's views of the Rhine* (Tomlinsonův výhled na Rýn) od W. G. Fearnside.

Najdeme zde i básně (*Gedichte*) od německého básníka Emanuela Geibela. Svůj úspěch založil na lidových písních. Složil také libreto k opeře "Loreley" [Elschenbroich, 2011].

Literatura související s hudbou je zastoupena v podobě hudební komedie *Florodora*, k níž složil hudbu Leslie Stuart a Owen Hall. Dále pak operetou o 3 dějstvích *Ein Walzertraum*, jejíž hudbu složil rakouský operetní skladatel a dirigent Oscar Straus a libreto Felix Dörmann. Další Opereta o třech dějstvích se jmenuje *Der Zigeunerprimas* (Cikán). Hudbu k ní složil Emmerich Kálmán a libreto Julius Wilhelm. Tato tematika je ukončena hudební příručkou (*Manuel général du musique*) od profesora konzervatoře v Nancy Gustava Sandé.

Mezi další tituly v majetku Eleonory knih patří *Recueil de mots francais* (Sbírka francouzských slov) od B. Puteaux z roku 1890, *Meine Wasserkur* (Moje voda) od kněze a hydroterapeuta Sebastiana Kneippa [Walsh, 2011], *Simple lectures sur les sciences* (Jednoduché měření v oblasti vědy) od J. Garrigues z roku 1889 a *La Jeune Fille. Journal hebdomadaire* (týdeník pro dívky) vydávaný v Bruselu, čísla z roku 1889-1890.

Rodolphe Töpffer je považován za prvního moderního tvůrce komiksů. Tento švýcarský učitel byl také karikaturista, malíř a spisovatel. V biskupické knihovně je představen dílem *Nouvelles genevoises* (Novinky Genevese).

Richard Harding Davis je nejvíce známý jako válečný korespondent ze španělsko-americké války. Byl také spisovatelem a novinářem. V knihovně je zastoupen dílem *Soldiers of Fortune* [Davis, 2005, s. 1-2].

4.2.7 Eulalie princezny zu Solm Braunfels⁷ (1851-1922)

Ve fondu knihovny jsou označeny dva tituly matkou Eleonory, Eulalií zu Solm Braunfels. Patří sem dílo pojednávající o životě princezny *Marie Hohenzollern* od Marie Bierme (Beerme) a *Legende, oder der christe* (Legenda nebo křtiny) od Albana Stolzeho z roku 1867.

4.2.8 Hedviga Lubomirsky⁸ (1815-1895)

I od Eleonořiny babičky najdeme ve fondu signované tituly.

Slavná Dreyfusova aféra, ve které byl důstojník francouzského generálního štábu Alfred Dreyfus neprávem obviněn ze špionáže pro německé císařství, nezůstala bez povšimnutí ostatních. Do tohoto případu se rozhodl vložit i spisovatel Émile Zola. Ten uveřejnil otevřený dopis prezidentu republiky Félixovi Fauremu „*J'accuse!*“ (Žaluji!). V tomto dopise se

---

⁷ Manžel Eduard Henri de Ligne

⁸ Manželka Eugena Lamoral de Ligne, syn Eduard Henri de Ligne

dožadoval spravedlivého soudu a zveřejnění okolností Dreyfusova odsouzení. Tento dopis je v biskupické knihovně v německém překladu [Žaloudek, 2004].

S věnováním princezně de Ligne rozené, princezně Lubomirské (Paříž 22. června 1839) je označen cestopis *Voyage dans quelques parties de l'Europe*.

Jeden z nejvýznamnějších osvícenských spisovatelů Krasicki Ignacy pocházející z Polska byl také publicista, básník, prozaik. Sestavil první moderní polskou encyklopedii. V knihovně je od něj dílo *Dziela Krasickiego* [Pisczkowki, 1969].

Dále mezi Hedvičiny tituly patří Básně (*Gedichte*) od Friedricha Schillera, vydané v roce 1855, Joseph Alexis Walsh s dílem *Saint Louis Et Son Siecle* (Ludvík a jeho století) a notový tištěný materiál *Opera la Favorite* od slavného italského skladatele Donizettiho (pro sólový klavír od Richarda Wagnera).

4.2.9 Ligne

Ve fondu knihovny je několik titulů označeno vpiskem „de Ligne“ bez konkrétního jména. Mezi tyto tituly patří výklad o historii Paříže a její památky ve francouzské publikaci *Histoire de Paris et de ses monuments* od Eugèna de la Gourneria.

Další autorka, jejíž dílo se proslavilo filmovým zpracováním společnosti Walta Disnee je francouzská spisovatelka Jeanne-Marie Leprince de Beaumont. Jedná se o dílo *Kráska a zvíře*, které se stalo oblíbeným zejména u dětí, na než se převážně také její literární tvorba orientovala. Byla také novinářkou, pedagožkou, sestrou malíře Jeana Leprince. V roce 1750 se přestěhovala z Paříže do Londýna, kde působila jako vychovatelka a k této tématice napsala řadu publikací, *Éducation complète* ou *Abrégé de l'histoire universelle a le Mentor moderne*. V biskupické knihovně je zastoupena dílem s morálními příběhy *Magasin des enfants...* [Reynaud, 2002, s. 12].

Poslední příslušníci rodu Thurn-Taxis, od kterých jsou označené tituly, jsou děti Friedricha a Eleonory.

4.2.10 Knihy Eulalie (21. 12. 1908 Biskupice – 30. 12. 1993 Hohenberg b. Seehaput)

I u Illy se najde učebnice němčiny *Deutsches Lesebuch fuer Maedche-Buergerschulenn* od F. J. Kretschmyera. Mezi další díla označená jejím podpisem patří *Kaiser Karel I.* (Císař Karel I.) od Lea Smolleho a *Promenade autour de monde* (Procházka kolem světa) od Huebnera.

4.2.11 *Knihy Jiřího Lamoral (26. 4. 1910 Biskupice – 4. 10. 1986 München)*

Nejvíce označených titulů z těchto tří sourozenců má Jiří Lamoral. Jedná se o díla náboženská, romány, slovníky, učebnice a další.

První náboženské dílo je *Christkatholische Haud Portilte* od německého katolického kněze, Leonarda Goffineho, který psal vlivné zbožné texty [Geudens, 2011]. Další nábožensky orientovaná je publikace *Katholischer Katechismus* od Kardinála Petrusa Gasparrina, stejně tak dílo od Johanna Christoha von Schmida, *Die Ostereier. Eine Erzaehlung* vydané v roce 1880 a *Kurze biblische Geschichte* od Johanna Panholzera.

Od francouzského dobrodružného spisovatele, zakladatele žánru vědeckofantastické literatury, Julese Verna, nacházíme román *Der Dourier des Czaar*. Verne byl také velkým cestovatelem a své zážitky z cest převáděl do své publikační činnosti. Angažoval se také jako advokát, ale jeho větším přáním bylo stát se spisovatelem. Setkal se s Victorem Hugem i Alexandrem Dumasem. Přestože byl členem „Jedenáctky bez žen“, kroužku zapříisahých starých mládenců, oženil se s Hébé Morelovou. Proslavil se svými vědeckofantastickými romány *Cesta kolem světa za osmdesát dní*, *Cesta do středu Země*, *Pět neděl v balóně* a řadou dalších [Jules Verne, 1985]. Druhý román ve fondu Jiřího Lamoral je od Marcela *Prevosta Notre Compagne* (Naše společnost).

Najdeme zde i publikace s vojenskou tematikou, *Schematismus für das k.k. Heer und für die k.k. Kriegs-Marine für 1890-1903* (Schematizmy rakouského vojenského námořnictva) s jeho četnými vpisky, od rakouského politika Otto Hausnera publikaci *Über den Zweikampf* (O bitvě). V knize je dokonce rukopisné věnování od autora Lamoralu Thurn-Taxisovi jako sekundantovi (29.3.1880) [Hausner Otto, 2011].

Stejně jako sestra Eulalie vlastnil Jiří Lamoral také publikaci ukazující obraz života císaře Karla I. (*Kaiser Karla I.*) od Lea Smolleho.

Mezi Jiřího knihami najdeme dvě publikace zabývající se botanikou. První je učebnice botaniky *Lehrbuch der Botanik* od V. Brehma z roku 1923 a druhá *Schulflora von Oesterreich* od německého botanika Antona Heimerla.

K dalšímu druhu publikací patří slovníky a příručky. První skupinu zastupuje německo-český slovník *Allgemeines Handwoerterbuch der boehmische und deutsche Sprache* od Josefa Ranka a německo-francouzský slovník *Taschenwörterbuch der französischen und deutschen Sprache* od Jacoba Schellensa. Do druhé skupiny patří Příručka o ptácích *Taschenbuch der einheimische Vogel* od Carla R. Hennecka.

Najdeme zde také Úřední věstník *Landesgesetz und Verordnungsblatt für das herzogthum Kärnten* vydávaný v Brně (1897- 1900). Mezi poslední tituly patří *Kodex Nouveau code du*

duel; histoire, legislation - droit contemporain od Saint-Thomase du Vergera, *Das Land der letzter Ritter* od Halila Bega Mussayassula a *Bildung und Wissen* (Vzdělání a znalosti) od Wilhelma Goltze.

4.2.12 Knihy Huga Lamoral (21.9.1916 Biskupice – 6.5.1975 München)

Potomci Eleonory a Friedricha trávili v Biskupicích především své dětství, což se odráží v charakteru jejich fondu, který často tvoří učebnice a množství označených titulů.

Hugo má označené ve fondu pouze tři publikace. Jednou z nich je aritmetická učebnice pro základní školy od slavného matematika France Močnika *Rechenbuch für österreich allgemeine Volksschulen*. Stejného charakteru je učebnice *Lesebuch für oesterreich. allgemeine Volksschule* od Franze Czernyho, Josefa Bielika.

Slavný americký spisovatel Jack London využil své znalosti o psech a dalekého severu v díle *Bílý tesák*. Příběh popisuje cesty Bílého tesáka na dalekém severu, v indiánském táboře. Stává se tažným saňovým psem a zápasníkem. V knihovně je tato kniha v německém překladu (*Wolfsblut*) [London, 1984].

4.2.13 Všeobecné vpisky Thurn - Taxis

Ve fondu zámecké knihovny Biskupice se neobjevují jen vpisky s konkrétními jmény příslušníků rodu Thur-Taxis, ale také všeobecné Taxis, Thun-Taxis či věnování od autora, popřípadě je v některých titulech k podpisu dopsáno místo a rok. V případě místa se v knihách objevuje Brün (Brno) a Biskupitz (Biskupice).

I v této skupině titulů nacházíme učebnice, *Močniks Rechenbuch a Rechenbuch für Mädchen-Bürgerschulen* od slavného matematika France Močnika, *Allgemeine Volkswirtschaftslehre* (Obecná ekonomie) a *Volkswirtschafts politik* (Hospodářská politika) od A. Hesse a elektrotechnická učebnice *Kurzes Lehrbucher der Elektrotechnik* od Adolfa Thomälena.

Dílo politicky orientované, zabývající se vládou a zahraničními vztahy *USA Greift in die Welt* od Adolfa Halfelda vydané v Hamburku roku 1941. *Ostasien: Kampf um das kommende Grossreich* (Východní Asie: Boj o blížící se Spojené království) je taktéž politicky zaměřené dílo od Albrechta Fürst von Uracha, který se kromě svého šlechtického titulu může honosit svými činnostmi. Lze ho také označit za umělce, novináře, diplomata, lingvistu a válečného autora [Lorenz, 1997, s. 393]. *Im Kampf um den Lebensraum : 70 Jahre deutschen Ringens 1870-1940.* od Bernharda Schwertfegera je poslední dílo zabývající se politikou.

Cestopisná literatura je zastoupena dvěma tituly, *Ausmarsch im Orient* od W. von Lojewskiho a *Le Voyage de Monsieur Perrichon* od Ed. Labicheho a Ed. Martina vydaný v Paříži roku 1931.

Je zde i řada románů od představitelů klasické literatury. Zakladatel anglického námořnického románu, který do dobrodružného děje vnáší chytré, snaživé a poctivé postavy. O jejich osudech pojednává Frederick Marryat s vtipem, humorem i patosem. Mezi jeho nejznámější díla patří *Adventures of a Naval Officer, Frank Mildmay, The King's Own*. V biskupické knihovně od něho najdeme *Ein neuer Robinson* [Hannay, 2009, s. 61-85]. Další klasické dílo je od francouzského romanopisce Marcela Prevosta *Pierre et Therese* (Petr a Tereza). Mezi méně známé romány patří *Les chevaliers mendians* (Rytíři žebráci) od Georgese Oudarda et Dmitri, *Roman eines Kämpfers* z roku 1941, vydaný v Berlíně od Joachima Barckhausena Ohm Krüger, *Cuor di Ferro e Cuor d'Oro* (*Železné srdce*) od italského autora Antona Giulioho Barrilila. Spisovatel a právník Karl Hans Strobl, do roku 1913 příslušník státní služby v Jihlavě a Brně, poté redaktor časopisu v Lipsku je představen v biskupické knihovně německým románem *Rex. Geschichte eines Hundes*. (Rex. Příběh psa) [Wackwitz, 2011]. Zastoupen je také historický román od francouzského historika, Frederica Massona, kterého nejvíce proslavily knihy o Napoleonovi. Je zastoupen dílem *L'Impératrice Marie Louise*. Mezi jeho další díla patří *Napoléon et les femmes, Napoléon et sa famille* [Masson, 1794, s. iv].

Rakouský spisovatel Felix Salten, jehož díla v knižní podobě nejsou tak známá jako zfilmovaná. Salten je totiž původním autorem Bambiho, který se proslavil ve zpracování Walta Disneye. Nápad na toto dílo vzniklo při dovolené v Alpách. Bambi je odvozeno od italského slova "Bambino", což znamená dítě. V biskupické knihovně je zastoupen dílem *Florian, Das Pferd des Kaisers* (Florian, kůň císaře). Příběh o vzácných hřebcích lipicánech popisuje, jak se jejich postavení po první světové válce snížilo a fungovali jako drožky v ulicích [Salten, 1988, s. 394-395].

Zajímavým titulem jsou publikované dopisy vládce Frederika. Ty měly očistit jeho pověst, která byla obestřena krutými pomluvami. Dopisy pomáhají odhalit jeho skutečný charakter a povahu. *Letters Of The Empress Frederick* byly sestaveny Sirem Frederickem Ponsnoby a vydány roku 1929 v Londýně [Ponsobny, 1928]. Dalšími tituly jsou *Kinderfreud und Leid* (Dětská radost a smutek) od Emilie Radau, *Tour d'horizon mondial* (Globální přehled) od A.F. Legendreho, *England und wir* od Hermanna Helberga a od německého autora Josefa Sebastiana Vierasegerera *Ein Kontinent rückt näher* (Kontinent je stále blíž). Poslední titul je

od rakouského spisovatele a filozofa Richarda Rittera Kralika, *Meyrswaldena Kulturarbeiten* [Holl, 1997].

4.2.14 Knihy Stephanie hr. Troyer (1816-1886)

Spojitost hraběnky Troyer s rodem Thurn - Taxisse se nepodařilo vypátrat. K dispozici máme alespoň několik informací o původu tohoto rodu. Rod Troyer pochází z Lucemburska. V roce 1491 mu byl udělen erb. V roce 1546 byl povýšen do říšského šlechtického stavu a následně roku 1564 získal povýšení do říšského rytířského stavu. Rod se v 16. století rozdělil na tři základní linie, z nichž nejmladší vymřela na počátku 18. století. Druhá linie byla nazývána Gispach-Strassried a nejstarší žila ve šlechtickém stavu se jménem Troyer z Aufkirchenu. Na našem území žili příslušníci druhé větve, potomci Cyriaka, díky němuž byla linie povýšena do stavu svobodných pánů s predikátem „z Troyensteinu“ v roce 1671 [Mašek, 2010, s. 377-378].

Na základě podpisu Stephanie Troyer lze určit, že do fondu biskupické knihovny přispěla tato šlechtična patnácti tituly. Třináct z těchto titulů zastupují francouzské romány.

Od francouzského spisovatele Louise Ulbacha jsou v knihovně dva romány, *Le chateau des epines* (Hrad z trní) a *Ulb Les cinq doigts de Birouk* (Biroukových pět prstů).

Podle otcova přání se měl stát právníkem. On však toužil stát se spisovatelem, a tak si i přes odpor otce svůj sen splnil. Hector Malot byl během svého života známý a uznávaný spisovatel. Po smrti však upadl v zapomnění. V Biskupicích od něj máme *La petite soeur* (Sestřička) a *Les millions honteux* (Hanebné miliony) [Malot, 2004, s. 3]. K dalším titulům patří francouzský román *Les petits pieds d'une aristocrate* (Nožky aristokratky) od Paula Brilla, *Envers et contre tous* (Proti všem očekáváním) od Armédéa Acharda, drama ze soudní budovy, Eugene (*Eugéne - Les drame du Palais de justice*) od Pierra Zacconeho a od francouzského novelisty Arsena Houssaye, *Arsene L'éventail brisé. Régina* (Rozbitý vějíř. Regina).

I u Stephanie Troyer najdeme dílo od rakouského spisovatele Franze Grillparzera, tentokrát poezii *Das goldene Vliess. Dram. Gedicht...*, a od Octava Feuilleta, *Monsieur de Camors* (Pan Camors).

Posledním dílem jsou vzpomínky *Blicke aus der Zeit in die Zeit* od K.H. Hermese.

5 OBSAHOVÁ CHARAKTERISTIKA FONDU

V knihovně je obsažena literatura z různých oborů, například historie, přírodní vědy, militaria, politická a náboženská díla. Nejvíce je zastoupena beletrie psaná francouzsky, německy a anglicky.

Z žánrového hlediska převládá román. Dále se vyskytují vzpomínkové knihy, korespondence, cestopisy, slovníky, učebnice a příručky.

Tak jako ve většině zámeckých knihoven, i v Biskupicích jsou tituly v jazycích, jakými šlechta hovořila, a to němčina a francouzština. V menším množství jsou zastoupeny knihy v angličtině. Řada klasických románů (anglických, ruských) je přeložena do němčiny.

Většina děl biskupické knihovny byly vydány v Lipsku a Paříži v 19. a na počátku 20. století.

5.1 Beletristická díla

Beletristická díla různých autorů 19. století zabírají většinu fondu. Jsou zastoupena převážně dvěma skupinami literárních velikánů. Na jedné straně jsou to francouzští klasici, k nimž patří např. Émile Zola, Alexandr Dumas, Eugène Sue, George Sand, Antoine François Prévost, Alphonse Daudet, Edmond de Goncourt. Na straně druhé jsou to angličtí spisovatelé formulující viktoriánskou éru, kam se řadí Charlotte Brontëová, William Makepeace Thackeray, Charles Dickens, Mary Elizabeth Braddon.

Dále je zde řada autorů, kteří patří mezi méně známé, přesto významné, například Hector Belot, Arsene Houssaye, Georges Ohnet a další.

V zámecké knihovně Biskupice, podobně jako v ostatních zámeckých knihovnách, narazíme na mnohasvazková vydání děl klasiků německé literatury Schillera, Goetha, Heinricha Heineho, dále pak Gottholda Ephraima Lessinga, Staela a Franze Grillparzera.

Mezi další autory klasické literatury patří Nikolaj Vasiljevič Gogol. V biskupické knihovně je představen historickou povídkou Taras Bulba, která popisuje boje proti útočné a kořistnické polské šlechtě v 17. stol. V tomto krutém boji proti nepříteli, který po staletí utiskoval a vykořisťoval ukrajinský lid, ztratí slavný kozácký ataman oba své syny a sám je nakonec Poláky upálen. Dílo je přeloženo Rudolfem Kassnerem a doplněno dřevoryty od Karla Rossinga.

Nejslavnější dílo anglického spisovatele, dramatika a žurnalisty Henriho Fieldinga se jmenuje Tome Jones a nachází se v knihovně ve francouzském překladu (*Histoire de Tom Jones ou L'enfant Trouvé*). Román má autobiografické rysy. Příběh hlavního hrdiny Toma líčí jeho postavení ve společnosti, do které není přijímán. Skrze jeho postavu poznáváme obraz

anglické společnosti 1. poloviny 18. stol., kterou ve svých dílech často Fielding kritizoval. Dílo je opět doplněno ilustracemi od Huberta-Françoise Gravelota [Rawson, 2008, s. 11-12].

Od slavného francouzského filosofa a spisovatele působícího v době preromantismu, Jeana-Jacquesa Rousseaua, najdeme v knihovně dílo Nová Heloisa přeložené do německého jazyka (*Die neue Heloise*). Beletristický román o nešťastné lásce, psaný formou dopisů, je vydaný v Berlíně roku 1820 a doplňuje 24 rytin francouzského ilustrátora a rytce Huberta-Françoise Gravelota. Ten se inspiroval dřívějším vydáním z roku 1761, kde byly tytéž ilustrace od Chodowětského.

Čtyři tituly vzešly z pera švédské spisovatelky Emilie Flygare-Carlén, která je považována za jednu z nejlepších skandinávských spisovatelek. Jako malá doprovázela svého otce na cestách. Na čas se usadila se svým manželem v provincii Småland. Po jeho smrti se vrátila do svého domova v Strömstadu. Začala publikovat dva romány ročně. Mezi její nejznámější díla patří *Rosen på Tistelön* (Růže Tistelön) *Enslingen på Johannesskäre* (Poustevník) a *Ett Köpemanshus i skärgården* (Obchodníkův dům na útesu) [Forsås-Scott, 1997, s. 16-17].

Jules Verne je jedním z nejvýznamnějších a nejznámějších spisovatelů, s nimiž se spojuje dobrodružná a vědeckofantastická literatura. Verne toužil stát se spisovatelem, a tak se i přes otcův odpor vydal literární dráhou. Jeho prvotiny, jako divadelní hry, povídky, básně, libreta a další, neměly žádný výrazný úspěch. Osudový mu byl okamžik, kdy se setkal s nakladatelem a spisovatelem Pierrem Julesem Hetzelem. Ten byl ochotný mu vydat první vědecký román *Pět neděl v balóně*. Díky okamžitému obrovskému úspěchu tohoto románu uzavřel Hetzel výhodnou smlouvu na dvacet let dopředu, ve které se Verne zavázal, že ročně napíše dva romány. Díky honoráři, který mu za to byl ročně poskytován se mohl plně věnovat literární činnosti. Tím začal cyklus *Podivuhodných cest* (*Les Voyages extraordinaires*), což byl souhrnný název pro všechny Verneovy romány.

V biskupické zámecké knihovně jsou z *Podivuhodných cest* hned tři romány. *De la terre a la lune : traject direct en 97 heures 20 minutes*, v českých zemích známý pod názvem *Cesta kolem Měsíce*, v němž Verne vyslal tři muže do kosmu, aniž by tušil jak se dostanou zpátky. Svými myšlenkami předběhl vědecký pokrok a o sto let později si každý vzpomněl na jeho román, když stejný pokus, ale již reálný uskutečnila americká NASA.

Le Tour du Monde en quatre-vingts jours (*Cesta kolem světa za osmdesát dní*) je považována za zeměpisný román. Myšlenku napsat toto dílo vnukl Verneovi údajně reklamní plakát Cookovy cestovní kanceláře, lákající na turistickou cestu kolem světa. A tak se zrodil další úspěšný román, který vycházel i v novinách na pokračování.

Posledním Verneovým románem v biskupické knihovně je *Aventures de trois russes et de trois anglais dans l'afrique australe* (Dobrodružství tří Rusů a tří Angličanů). (illustres de Ferat Gravées, par Pannenmaker) [Jules Verne, 1985].

5.3 Cestopisná literatura

Jak je známo, šlechta hodně cestovala, často i do exotických zemí ležících mimo evropský kontinent, a Thurn – Taxisové nebyli výjimkou. Proto se v zámecké knihovně Biskupice setkáváme s řadou kvalitních cestopisů. Mezi ně například patří *Zwanzig Jahe an Indischen Fürstenhöfen* (Dvacet let na indických panovnických dvorech) od Otty Mayera vydaný v roce 1922.

Další cestopis je od německého ornitologa barona Johanna Wilhelma von Müllera, který uskutečnil dvě expediční výpravy do severní Afriky. Třetí se nemohla uskutečnit z finančních důvodů. Ze svých cest si dovezl unikátní sbírky. Po cestě do Severní Ameriky a Mexika sepsal cestopis *Reisen in den Vereinigten Staaten, Canada und Mexico* (Cestování do Spojených států, Kanady a Mexika) [Hope, 2011].

Julius Payer patřil k nejvýznamnějším arktickým výzkumníkům v druhé polovině 19. století. V tomto období bylo polárním výzkumům věnováno neobyčejné úsilí. Mezi přední zájmy patřilo hledání Severozápadního i Severovýchodního průjezdu a jevila se i snaha o dosažení Severního pólu.

Payer, rodák se Šanova, se od dětství připravoval na vojenskou dráhu. Proto se později rozhodl ke studiu vojenské akademie, kde se začaly projevovat jeho kartografické schopnosti a zájem o geografii. Později se však ještě více zapálil do horolezectví. Přispíval do časopisu „Ergänzungshefte“. Zúčastnil se několika polárních expedic, při nichž získal obrovské poznatky, z nichž pak například vyvozoval teorii o tom, že fjordy jsou ponořená údolí. Během svého života podnikl několik expedic, z nichž nejslavnější a nejpřipravenější se uskutečnila v letech 1872-1874. Úkolem této expedice bylo prozkoumat Severní ledový oceán, respektive objevit nová území. Se svou posádkou se vydával na saňové výpravy, které jim pomohly důkladně zemi prozkoumat. Poznatky z této expedice Payer vypsál v díle *Die österreichisch-ungarische Nordpol-Expedition in den Jahren 1872-1874*, které vyšlo ve Vídni v roce 1876. Do češtiny se toto dílo překládá zkráceně „V ledovém zajetí“. Tento spis se počítá k nejlepším a nejpoutavějším dílům severopolární literatury, což dokazuje i to, že bylo přeloženo do řady cizích jazyků. Dílo, které taktéž najdeme v biskupické knihovně, doprovázejí tři mapy, sestavené podle Payerových podkladů [Julius Payer, 1993, s. 9-14].

Další titul, který zaznamenává polární expedici, se jmenuje *In Nacht und Eis. Die Norwegische Polarexpedition 1893-1896* (v českém překladu Na severní točnu : norská

výzkumná polární výprava po lodi "Fram" r. 1893-1896) od norského vědce a diplomata Fridtjofa Nansena. Ze svých expedic vyvodil teorii, že silný proud směřující z východu na západ musí směřovat ze Sibíře k severnímu pólu a odtud dolů do Grónska. Díky tomuto tvrzení uspořádal slavnou expedici, o níž je právě dílo v biskupické knihovně. Mezi velké přípravy patřilo postavení lodě, která bude dostatečně silná, aby odolala tlaku ledu. Se slavnou lodí Fram vypluli v červnu roku 1893. Průběh plavby ale nesplňoval jejich očekávání, a tak severního pólu nedosáhli, nicméně i tak dosáhli velkého úspěchu. Nakonec se Nansenova teorie o existujícím proudu potvrdila. Jeho profesní kariéra se pak zaměřila na oceánografii [Enzberg, 2010, s. 157-184].

S rostoucím zájmem o Afriku stoupá i počet cestopisů v našich knihovnách, především v knihovnách té společenské vrstvy, která se o "cestování po Africe" zajímala nejvíce, a tou byla šlechta, která povětšinou uspokojovala svými cestami do Afriky své lovecké choutky. Výmluvné svědectví o tom podává dodnes dochované dílo Emila Holuba. V Biskupicích měli ke čtení jeho knihu „Sieben Jahre in Süd-Afrika“ vydanou v roce 1881 ve Vídni.

Dalším příkladem je titul *Mein afrikanisches Tagebuch* (Můj africký deník) od vyslance v Bukurešti a později rakouského ministra zahraničí Ottokara Czernina. Tento příslušník starého šlechtického rodu byl konzervativním politikem, který patřil k okruhu autoritativních politiků okolo následníka trůnu Ferdinanda d'Este. Nakonec z ministerské funkce rezignoval [Mašek, 1992, s. 62-63].

Anton Zischka byl populárním rakouským novinářem a úspěšným spisovatelem literatury faktu. Tvořil pod několika pseudonymy: Rupert Donkan, Thomas Daring, Darius Plecha, Antal Sorba, Anton Betzner. Díky svému vynikajícímu stylu psaní získal četné publikum jak v nacistickém Německu, tak v zahraničí. Ve svých pracích často pojednával o globálním průmyslu a zahraničních zemích. V Biskupicích je od něj práce *Abessinien : Das Letzte ungelöste Problem Afrikas*, která byla také přeložena do češtiny (Boj o Habeš, „poslední nerozřešený problém Afriky“) [Füssl, 2001].

Další významné jméno, které můžeme najít v biskupské knihovně je arcivévoda Ludvík Salvátor (4. srpna 1847, Florencie–12. října 1915, Brandýs nad Labem)

Ludvík Salvátor, arcivévoda rakouský a princ toskánský, byl čtvrtým potomkem významného toskánského Habsbursko-Lotrinského vévody Leopolda II. a jeho manželky neapolské burgundské princezny Marie Antonietty⁹ Bourbonkové ze Sicílie. Ludvík Salvátor nebyl významný jen svým původem, ale také svými činnostmi. Byl na svoji dobu významným

---

⁹ Dcera Františka I. krále sicilského [Mader, 2005, s. 10]

cestovatelem, uznávaným vědcem, spisovatelem, geografem a etnografem. Hovořil plyně 14 jazyky [Josef Jan Littrow, 2009].

Narodil se 4. srpna 1847 ve Florencii. V důsledku politických událostí spojených se sjednocování Itálie byla rodina nucena opustit Florencii. Uchýlili se proto do Čech na svůj statek Schlackenwerth – Ostov u Karlových Varů. V roce 1860 Leopold II. kupuje renesanční zámek v Brandýse nad Labem.

Ludvík Salvátor studoval přírodní vědy a práva na univerzitě v Praze a poté vojenskou a námořní akademii Svatého Štěpána ve Vídni. Další jeho cesty vedly do Maďarska, kde se stal čestným plukovníkem pěchoty a kapitánem lodi [Hyka, 2005-2011]. V roce 1867 obdržel Ludvík Salvátor rakouský Řád zlatého rouna. [Mader, 2005, s. 62].

Arcivévoda byl věčným cestovatelem. Pro své geografické a etnografické výzkumy navštívil ostrovy Středozevního a Jaderského moře. Doplnul také do Severního moře, Jižní Ameriky a Austrálie. Nejoblíbenější se mu stala Mallorca, kde vlastnil celkem 17 nemovitostí s pozemky, lesy, piniovými háji a další zemědělskou půdou. [Mader, 2005, s. 29].

V jeho výzkumech mu také pomáhala vlastní parní jachta Nixe, kterou sám kormidloval [Hyka, 2005-2011].

Ludvík Salvátor byl dobrým známým francouzského spisovatele Julese Verna, který se nechal inspirovat Ludvíkovými životními příběhy, na jejichž základě vytvořil literární postavu Matyáše Sandorfa [Antonín, 2007].

Arcivévoda Ludvík Salvátor zemřel během války následkem zhoršení zdravotního stavu na svém zámku v Brandýse nad Labem 12. října 1915 [Hyka, 2005-2011].

Publikační činnost Ludvíka Salvátora:

V průběhu 45 let bylo vydáno více než půl stovky titulů Ludvíka Salvátora, zčásti i několiksvazkových. Tyto tituly byly vydávány zprvu anonymně. Jejich minimální náklad 1000 kusů financoval autor sám z vlastních prostředků. Byly darovány univerzitním institucím, vědeckým společnostem, knihovnám atd.

Mnohá díla Ludvíka Salvátora byla brzy po jejich vydání přeložena z německého originálu do angličtiny, francouzštiny, španělštiny a češtiny.

S jeho publikační činností souvisí záliba ve výpravách, z nichž vznikla řada unikátních cestopisů, jež popisovaly průběh jeho cest a byly doplněny mapami. Mezi nejznámější patří *Die Serben an der Adria. Ihre Typen und Trachten, Die Balearen in Wort und Bild* (sedmisvazkové dílo o Baleárských ostrovech) a mnoho dalších [Mader, 2005, s. 16-18].

V Biskupicích od něho najdeme výpravnou publikaci „*Yacht Reise in den Syrten 1873*“ vydanou v roce 1874 v Praze. Syrta je jméno dvou zálivů Středozevního moře na pobřeží

severní Afriky. Malá Syrta leží na tuniském východním pobřeží. Velká Syrta je široký záliv ve Středozezemním moři. Na tomto pobřeží lodi často bloudí a ztroskotávají. V předmluvě této publikace jsou uvedeny technické údaje o NIXE I. a její původ [Hyka, 2005-2011].

5.4 Obecně politická díla

V knihovně najdeme i literaturu z oblasti problematiky česko-německých vztahů, či sudetských Němců. V roce 1925 například vychází kniha Ernesta Czuczky *Die Kulturgemeinschaftlichen Beziehungen der Deutschen und Tschechen* [Antonín, 2007].

V knihovně se také objevují nacistika:

Kampf und die Macht (Boj a moc) je kniha od předního nacistického a antisemitského propagandisty Alfreda Rosenberga vydaná v Centrálním nakladatelství NSDAP v roce 1938. Rosenberg je považován za původce nacistických teorií a stranického ideologa NSDAP. Založil organizaci, která shromažďovala válečné kořisti evropského kulturního dědictví. Dále byl vedoucím nacistické strany v oddělení zahraničních věcí a později říšský ministr pro okupovaná území. Po válce byl odsouzen k trestu smrti a následně 16. 10. 1946 oběšen [Bollmus, 2011].

Hans Gustl Kernmayr je další autor spojený s nacistickou ideologií. Díky svému bouřlivému mládí se Kernmayr dostal několikrát do vězení, kde objevil zálibu v psaní. Později se z něho stal významný autor a dramatik. Stal se členem NSDAP v době, kdy byla strana ještě v Rakousku zakázána, proto zůstal v Berlíně, kde publikoval svá politická díla. Jako zadostiučinění se mu dostalo „pocty“ doprovázet Adolfa Hitlera na jeho cestě přes Rakousko. Během války byl uznávaným autorem. Po pádu nacistické diktatury se dostal na seznam zakázaných autorů. V Biskupicích je od něj titul *Ein Volk kehrt heim: Österreich Kampf und Befrei* vydaný v Berlíně v roce 1938 [Berger, 2011].

Julius Streicher byl německý nacistický politik a vydavatel antisemitských tiskovin. Aktivně se zúčastnil první světové války a porážku Německa těžce nesl, proto se začal více zajímat o politiku. Byl jedním z prvních členů NSDAP. Úspěch u nacistického publika mu získal jeho antisemitský plátek *Stürmer*. I přes oblibu u Hitlera se dostával do konfliktů s předními pohlaváry. Roku 1946 byl odsouzen k trestu smrti a následně také 16. 10. 1946 oběšen [Bollmus, 2011]. V biskupické knihovně je od něj *Reichstagung in Rürnberg in 1933*.

Další člen NSDAP, Gerhard Rühle, byl dokonce jmenován vůdcem Federální nacionálně socialistické studentské asociace. Byl také člen parlamentu a právníkem. V Biskupicích je zastoupen titulem *Das dritte Reich : Dokumentarische Darstellung des Aufbaues der Nation mit Unterstützung des Deutschen Reichsarchivs* (Třetí říše: dokumentární zobrazení struktury národa s podporou německého Národního archivu) [Rühle, 1934, s. 296].

Titul nacházející se v knihovně *Tschingis-Chan und sein Erbe - Sonderausgabe für die Truppenbetreuung der Waffen-SS und Polizei* (Čingischán a jeho dědictví) nejvíce proslavil novináře a historika, Michaela Prawdina. Toto zvláštní vydání bylo určeno pro vojáky z Waffen-SS a policii. Prawdin se narodil na Ukrajině a později žil v Londýně. Poté studoval v Německu a psal pro "Berliner Börsenzeitung". V Berlíně byl známý díky románu o ruské revoluci „Eine Welt zerbrich. Ein Tatsachenroman“ [Breitman, 1990].

Další obdivovatel nacistické ideologie se jmenuje Hans Richter. Tento německý spisovatel a novinář v roce 1929 vstoupil do Nacistického klubu a v roce 1931 se stal předsedou Svazu německých vypravěčů. Roku 1933 spolu s 87 autory napsal nejvěrnější slib věrnosti Adolfu Hitlerovi. Po válce se dostal na seznam zakázaných autorů. V Biskupicích je od něj titul *Quartier im Elsass* [Bradley, 1944, s. 104].

„Před dvaceti lety, na nejsevernější hranici Ruska, sevřela železa mou nohu a úder pažbou zlomil zbytek mého odporu. O čtyři roky později jsem přesto opět spatřil svou domovinu - byť i jako jiný člověk. Tato čtyři léta, přátelé, druhy a nepřátelé, kteří mne, zajatce, obklopovali v hluboké Sibiři, pokusil jsem se vylíčit tak, jak dosud žijí v mém nitru. Snad leccos mi z paměti vymizelo, snad jsem na něco zapomněl, a proto nepodal docela přesně, - ale jde jen o pokus popsat to, co jednou bylo.“ Těmito slovy uvozuje v předmluvě svůj známý román *Das vergessene Dorf : Vier Jahre Sibirien : Ein Buch der Kameratschaft* (Zapomenutá vesnice : čtyři léta Sibíře : román o přátelství mužů) německý autor Theodor Kröger. Děj románu vychází z autorova vlastního života, kde popisuje čtyři léta prožitá v daleké Sibiři. Z Krögerova vyprávění vyplývá, že člověk je hříčkou ve věčném koloběhu života a zápasí o své bytí a nebytí. Vesnice, o níž vypráví, je nakonec zničena, aby se zabránilo šíření moru. Tento román proslavil Krögera neuvěřitelnou rychlostí, byl přeložen do mnoha jazyků a vydán v tisícových nákladech. U nás byla tato kniha vydána v roce 1942 [Kröger, 1942, s. 5].

5.5 Aristokracie

Mezi další skupinu publikací patří tituly související s aristokracií.

Sbírku básní (Gedichte) můžeme najít od šlechtičny Leontine Radziwiłł-Clary. Dále nacházíme paměti od příbuzné, příslušnice rodu Pálffy, vydané v Budapešti, *Souvenirs D'une octogenaire par La Comtesse Fanny Festetics nee Comtesse Pálffy*. (1939-1942) *Hige lige de Belgique* je publikace, ve které jsou na straně 118 a 119 vypsáni příslušníci rodiny de Ligne.

Markéta, královna Navarská, narozená roku 1492 se zúčastnila dvorského života v době, kdy nabýval významu a lesku. Byla jeho důležitou součástí, jak svými diplomatickými vlohami, všestranným vzděláním, tak činy, o které se zasloužila jako významná osoba

v dějinách francouzské renesance. Zasloužila se o založení univerzity v Bourges, vysokého učení Collège des lecteurs royaux. Podílela se také na reformačním hnutí ve Francii. Markéta byla značně literárně činná. Nejvíce ji proslavilo dílo „*Heptameron*“, které najdeme v biskupické knihovně. Vzorem k tomuto dílu jí byl slavný Boccacciův Dekameron. Rámcová novela vypráví příběh pěti mužů a pěti dam vracejících se z pyrenejských lázní v Cauterets. Do děje vnáší i známé aktuální události a osobnosti. Sama si v díle přiřadila roli Parlamente, která vypráví dvě povídky o ženách, pro něž je čest více než život [Navarská, 1960, s. 435-438].

Další zajímavou publikací jsou *francouzsky psané paměti Anny Vyrubové*, společnice poslední ruské carevny a velké podporovatelky Rasputina. Anna byla dcerou slavného hudebního skladatele, Alexandra Sergejeviče Tanějeva a Naděždy Tolsté. Díky typickému aristokratickému životu se Anna jako dítě setkala na dýchánku u velkokněžny Jelizavety Fjodorovny s carevnou Alexandrou. V sedmnácti letech byla na plese carevně oficiálně představena. Tento vstup do společnosti jí v roce 1903 vydobyl předání diamantové brože dvorní dámy. Aby mohla mít carevna Annu neustále u sebe, zorganizovala její sňatek s vojenským vysloužilcem, námořním důstojníkem Alexandrem Vasiljevičem Vyrubovem. Manželství však pro Annu nebylo jednoduché, a jelikož nedošlo k jeho naplnění, bylo později anulováno. To, že se slavný Rasputin těšil přízně carské rodiny, je z velké části zásluha Anny, která věřila v jeho posvátnou moc a zprostředkovávala kontakty mezi ním a carskou rodinou. Během první světové války utrpěla Anna vážné poranění s trvalými následky. Přišla o nohy, a tak se carevna rozhodla, že se o ni postará. I přes carevnino přimlouvání, byla Anna po revoluci uvězněna v Petropavlovské pevnosti, kde byla vyslýchána kvůli Rasputinovi a obviněna z velezrady. Nakonec jí vina nebyla prokázána a podařilo se jí uprchnout do Finska, kde začala sepisovat své vzpomínky [Vyrubova, 1999].

V knihovně najdeme ještě dvě publikace související s Rasputinem. První se jmenuje *Le diable sacré Raspoutine et les Femmes* (Svatý ďábel : Rasputin a ženy) od amerického spisovatele a sociologa maďarského původu, Reného Fulopa-Millera [Fassel, 2011]. Druhá nese název *Rasputin* a je od německého romanopisce a scénáristy Roberta Heymanna.

5.6 Korespondence, deníky

Korespondence je zastoupena *dopisy* od francouzského novináře, spisovatele a politika známého v první fázi Velké francouzské revoluce, *Honore-Gabriel de Riquetti, comte de Mirabeau*. Tento radikální politik byl členem jakobínů a později byl zvolen předsedou Národního shromáždění. Dopisy jsou adresovány muži, který byl považován za jednu z největších postav okultismu své doby. Hrabě *Alessandro di Cagliostro* prožil zhýralé mládí

převážně na ulici, díky čemuž se skoro dostal i do vězení. Potkal mnoho alchymistů a šarlatánů, kteří ho inspirovali do budoucího života. Celý život zasvětil alchymii a stal se členem zednářské lóže, kterou se snažil založit také v Římě. Díky tomuto pokusu byl zatčen a doživotně uvězněn na hradě San Leo [Mirabeau, 1921, s. 1-10].

V knihovně najdeme i *Deník* od nadporučíka, působícího v první světové válce, *hraběte Oswalda Wolkenseina*. Zápisky se vztahují k válce proti Rusku z let 1914 – 1915.

5.7 Slovníky, příručky, učebnice

Z příruční literatury můžeme jmenovat Německo-český slovník (*Deutsch-böhmisches Wörterbuch*) od Josefa Franty Šumavského, vydaný v Praze roku 1844. Šumavský navštěvoval klatovské gymnázium a od dětství měl talent na jazyky, které později studoval. Díky studiu češtiny poznal řadu předních českých vlastenců, od nichž se mnoho naučil. Například od Dobrovského a jeho žáka Václava Hanky. Po studiích se rozhodl být pedagogem a spisovatelem. Proslavil se právě jako slovníkář a popularizátor výsledků filologického bádání. Byl také iniciátorem české kulturní samostatnosti a národní svébytnosti a přispíval do mnoha časopisů, například *Čechoslav*, *Slovanka* (sbírka národních pověstí) [Rank, 1885-1886, s. 570].

Díky tomu, že v Biskupicích někteří příslušníci rodu vyrůstali, najdeme ve fondu řadu učebnic. Nejvíce učebnic je od slavného matematika Franze Močnika.

5.8 Další zajímavá díla

Jihlavský rodák narozený 18. ledna 1877, Karl Hans Strobl, patří k nejznámějším německým autorům pocházejícím z našich zemí. V biskupické knihovně je zastoupen románem z pražského studentského prostředí *Die Vaclavbude* vydaném v Lipsku roku 1917. *Eine Prager Studentengeschichte* je dalším románem souvisejícím s Prahou, kterou právě ve svých studentských románech oslavoval. V Praze také vystudoval práva a od roku 1918 až do své smrti dne 10. března 1946 žil v Perchtoldsdorfu u Vídně [Wackwitz, 2011].

Knihovna obsahuje další řadu zajímavých děl.

Feuer und Schwert im Sudan (Ohněm a mečem v Súdánu) je autobiografický příběh Rudolfa Slatina, který současně popisuje situaci v Súdánu za vlády Khalifa. Rudolf Carl von Slatin byl důstojník a koloniální úředník v Súdánu. V Egyptě pracoval jako knihkupec. Také se podílel na okupaci Bosny-Hercegoviny. Slatin inklinoval k islámu, a proto roku 1884 veřejně přijal islámské jméno Abd al Qadir [Sauer, 2011].

Německý architekt, editor a předně spisovatel, Carl Joseph Luther, uchvácen celoživotně sportem, byl také lyžařským průkopníkem. Studoval sice dějiny umění, stavebnictví

a zeměměřictví, ale svůj život se rozhodl zasvětit sportu, zejména lyžování a tyto poznatky převádět v publikační činnost, což se mu během života úspěšně dařilo. Publikoval řadu titulů o lyžování, které byly přeloženy do mnoha světových jazyků. Byl také sportovní novinář, což dokazují noviny „Der Bund“, které Carla Luthera představily jako „prvního novináře na lyžích“. Rozhodl se vytvářet knihovnu o historii lyžování a všem, co je s ním spojeno. V Biskupicích je od něj publikace *Der Stiturs* vydaná v Mnichově v roce 1930. [Moravezt, 2011].

Další dílo je od francouzsko-německého teologa, misionáře, varhaníka a lékaře, Alberta Schweitzera, který byl za svého života velmi úspěšný. Dílo, které najdeme v biskupické knihovně pod názvem *Aus meinem Leben und Denken* (Z mého života a myšlení) je autobiografickou knihou popisující Schweitzerův život od raného dětství, přes teologická studia, misijní práce, lékařské odborné přípravy, až po jeho prvních 16 let misijních prací. Dále je dílo obohaceno jeho filosofickými názory [Brabazon, 2000, s. 353].

Najdeme zde i publikaci folklórního charakteru, vztahující se k našemu území, *Folksmärchen, Sagen und denkwürdige Geschichten, aus der Vorzeit Mährens, Brünn und Olmütz 1819* (Lidové pověsti, legendy a památné příběhy z minulosti Moravy).

V knihovně najdeme i italika. První je od Luiga Carlota di Borbone *Cenni Istorici intorno la vita dell'* a druhé se týká slavných italských básníků, (Dante, Petrarca, Ariosto e Tasso) *Il Parnaso Italiano ovvero: I quattro poeti celeberrimi Italiani*. Poslední dílo související s Itálií doplňuje dílo *Panorama di Venezia* od italského ilustrátora a litografa Giovanniho Pividora. Litografie 185 cm dlouhá a 32 cm vysoká zachycuje podobu Benátek.

Osobnost, která rozhodně stojí za zmínku a která je v knihovně zastoupena svým dílem je Josef Jan Littrow (13. března 1781 - 30. listopadu 1840).

Josef Jan Littrow se narodil 13. března 1781 v Horšovském Týně v rodině barvíře Antonína Littrowa. Základní vzdělání získal na místní německé škole a v 18 letech odešel studovat právo a teologii do Prahy. Současně také navštěvoval všechny čtyři fakulty a poznával různé vědy. Největší jeho specializací se nakonec stala matematika a astronomie, jíž se pak od roku 1807 živil jako profesor hvězdářství na krakovské univerzitě. Jeho dalším počinem bylo založení hvězdárny v Kazani v roce 1810. Zde také vyučoval na místní univerzitě a byl profesorem později slavného matematika Nikolaje Ivanoviče Lobačevského.

Vrchol jeho kariéry přichází v roce 1819, kdy se stal ředitelem hvězdárny a profesorem na univerzitě. Kromě toho vynalezl dialytický dalekohled.

Ve Vídni také Littrow 30. listopadu 1840 zemřel a za jeho životní píli mu byl odhalen pomník mezi arkádami univerzity [Josef Jan Littrow, 2009].

Publikační činnost Josefa Jana Littrowa:

Během svého života vydával Littrow odborné i popularizační práce z oboru astronomie. Jeho nejúspěšnější kniha "Die Wunder des Himmels" (Zázraky nebe) vyšla ve Stuttgartu v roce 1834. Za své mezinárodně významné životní dílo byl v roce 1837 povýšen do šlechtického stavu [Josef Jan Littrow, 2009].**Chyba! Nenalezen zdroj odkazů.** V zámecké knihovně Biskupice najdeme jeho „Atlas des gesternen Himmels“, vydaný v roce 1838 ve Stuttgartu[Anotnín, 2007]

6 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo s nadhledem zhodnotit, zmapovat a analyzovat biskupickou knihovnu. K tomuto účelu poslouží zejména kapitola „Obsahová charakteristika fondu“, která obecně shrnuje a rozděluje fond do několika kategorií. Určuje jazykovou strukturu fondu, přibližné stáří fondu a žánry vyskytující se v knihovně.

Stejně tak se díky rukopisným vpiskům (viz. „Provenienční charakteristika fondu“) podařilo vystopovat jádro knihovny. Zpočátku se zdálo, že fond je vybudován pouze díky dvěma rodům, a to Thurn-Taxis a Schaffgotsch. Po určení identity jednotlivých příslušníků a vztahů mezi nimi se ukázalo, že do fondu přispělo několik členů i z jiných rodů (většinou se jednalo o příbuzné). Dále se v práci objevují charakteristiky sbírek členů z těchto rodů, kteří měli v knihovně označeny tituly konkrétním rozluštitelným vpiskem.

Biskupická sbírka je sice knihovnou významných aristokratických rodin a vykazuje žánry, které jsou typické pro zámecké knihovny obecně, nicméně po bližším prozkoumání, je nutno přiznat, že tato sbírka není žádným unikátem. Je to logické vzhledem k tomu, kolik takových sbírek a panství konkrétně rod Thurn-Taxis vlastnil, a že jejich hlavní sídlo se nachází v Řezně.

Vzhledem k rozsahu bakalářské práce a počtu svazků v knihovně, je nutno podotknout, že pochopitelně nedokázala komplexně zmapovat fond zámecké knihovny Biskupice. Ještě detailnějším a obsáhlejším zpracováním by se v knihovně odhalila další zajímavá díla, či autoři, čímž by lépe mohla sloužit účelům Národního muzea, oddělení zámeckých knihoven. Základní účel však tato práce splňuje. V budoucnu bych ráda ve svém zájmu o zámecké knihovny pokračovala, ať už v podobě dalšího zmapování fondu Biskupice, či jiné spolupráce.

POUŽITÁ LITERATURA

- Ainsworth, William Harrison. In *Slovník spisovatelů : anglická literatura, africké literatury v angličtině, australská literatura, indická literatura v angličtině, irská literatura, kanadská literatura v angličtině, novozélandská literatura, skotská literatura, waleská literatua*. Pod vedením Martina Procházky. Praha : Libri, 2003. 823 s. ISBN 80-7277-131-0.
- ALLINGHAM, Philip V. Mary Elizabeth Braddon (1835-1915) : the "Queen of Sensation" - Life and Works. In *The Victorian web : literature, history, & culture in the age of Victoria* [online]. [USA] : Brown University, Last modified 25 May 2007 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.victorianweb.org/>>.
- *Amtskalender* [online]. Wien : Verlag Österreich GmbH, c20--? [cit. 2011-03-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.amtskalender.com/?cid=1>>.
- Anthony Trollope: Biography. In *The Victorian web : literature, history, & culture in the age of Victoria* [online]. [USA] : Brown University, Last modified 25 October 2000 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.victorianweb.org/>>.
- ANTONÍN, Luboš. Dva vědci v sousedství soubojů. *Tvar*. 2007, roč. 18, č. 17, s. 15. ISSN 0862-657X.
- BAKER, Ernest Albert. Aidé, Charles Hamilton. The Marstons. In *A descriptive guide to the best fiction, British and American, including translations from foreign languages: containing about 4500 references; with copious indexes and a historical appendix*. S. Sonnenschein, 1903. 610 s. Online dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- BERGER, Manfred. Kernmayr, Hans Gustl. In *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon. sv. XXVIII (2007)* [online]. Nordhausen : Verlag Traugott Bautz, c2011. sl. 907-913 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.bautz.de/bbkl/>>.

- BLOY, Marjie. Benjamin Disraeli (1804-1881). In *The Victorian web : literature, history, & culture in the age of Victoria* [online]. [USA] : Brown University, Last modified 11 October 2002 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.victorianweb.org/>>.
- BOARDMAN, Kay. *Popular Victorian women writers*. Manchester : Manchester University Press, 2004. 245 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- BOLLMUS, Reinhard. Rosenberg, Alfred Ernst. In *Deutsche Biographie* [online]. Deutsche Biographie, c2011 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.deutsche-biographie.de/index.html>>.
- Bowring, John. In *Slovník spisovatelů : anglická literatura, africké literatury v angličtině, australská literatura, indická literatura v angličtině, irská literatura, kanadská literatura v angličtině, novozélandská literatura, skotská literatura, waleská literatua*. Pod vedením Martina Procházky. Praha : Libri, 2003. 823 s. ISBN 80-7277-131-0.
- BREITMAN, Richard. Hitler and Genghis Khan. In *Journal of Contemporary History*. 1990, sv. 25, č. 2/3 [cit. 2011-04-27]. Online dostupné z WWW: <<http://www.jstor.org/>>.
- BLÜCHER, Evelyn Princess. An English wife in Berlin. In *The New York Times*. New York : The New York Times, c1920 [cit. 2011-04-27]. Online dostupné z WWW: <<http://query.nytimes.com/>>.
- BRABAZON, James. *Albert Schweitzer: a biography*. 2. nd ed. New York : Syracuse University Press, 2000. 517 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 0-8156-2875-7.
- BRADLEY, Lyman R. Literary trends under Hitler. In *Science & Society*. 1944, sv. 8, č. 2 [cit. 2011-04-27]. Online dostupné z WWW: <<http://www.jstor.org/>>.

- BRONTË, Charlotte. *Jana Eyrová*. V nakl. Alpress vyd. 1. Frýdek-Místek : Alpress, 2007. 435 s. (Klokan). ISBN 978-80-7362-513-9.
- BUBEN, Milan. Thurn-Taxisové a Troskovové. *Střední Evropa*. 13, 1997, č. 68. s. 102-114.
- *Buchholzens in Italien* [online]. Eine vergleichende Textedition der 1. und 5. Auflage im Projekt Gutenberg. Berlin : Universitätsbibliothek der Freien Universität Berlin, c2011 [cit. 2011-03-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.ub.fu-berlin.de/>>.
- BUTLER, Marilyn. *Maria Edgeworth: a literary biography*. Oxford : Clarendon Press, 1972. 531 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- COUSIN, W. John. Ritchie, Leicht (1800?-1865). In *A Short Biographical Dictionary of English Literature*. London ; New York : J.M. Dent & Sons. LTD ; E.P. Dutton & CO., 1910. Oline dostupné z WWW: <<http://www.archive.org/>>.
- CURRIE, Stuart. George Whyte-Melville, Vampirism, and the Crimean War. In *The Victorian web : literature, history, & culture in the age of Victoria* [online]. [USA] : Brown University, Last modified 26 May 2006 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.victorianweb.org/>>.
- DAFFINGER, M. M. Grillparzer, Franz. In *Österreich Lexikon* [online]. Wien : Österreich-Lexikon, c2011 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.c/c909803.htm>>.
- DAUDET, Leon. *Alphonse Daudet : a memoir*. Wildside Press LLC, 2007. 484 s. [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- DAVIS, Charles Belmont ; DAVIS, Richard Harding. *Adventures and Letters of Richard Harding Davis*. New York : Cosimo, 2005. 314 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 1-59605-079-9.

- DICKINGER, Christian. *Černé ovce Wittelsbachů*. 1. vyd. Praha : Brána, 2005. 156 s. ISBN 80-7243-259-1.
- DIERINGER, B. Conrad von Bolanden. In *Catholic encyclopedia* [online]. New York : Robert Appleton Company, retrieved May 9, 2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.newadvent.org/>>.
- DUDEK, František. *Loučeň a Thurn-Taxisové : průvodce k expozici o panství, zámku, obci Loučeň a jejich majitelích, zejména o příslušnících české větve knížecího rodu Thurn-Taxisů*. Nymburk : Vega-L, 2006. 47 s. ISBN 80-86757-60-9.
- EDWARDS, F. D. *Edmund Yates 1831-1894 : a bibliography*. Austrálie : Department of English University of Queensland, 1980. 37 s. ISBN 0 86776 002. Online dostupné z WWW: <<http://www.canterbury.ac.uk/>>.
- ELSCHENBROICH, Adalbert. Geibel, Franz Emanuel August von. In *Deutsche Biographie* [online]. Deutsche Biographie, c2011 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.deutsche-biographie.de/index.html>>.
- Émile Gaboriau. In *Slovník francouzsky píšících spisovatelů : Francie, Belgie, Lucembursko, Švýcarsko, Kanada, Maghreb a severní Afrika, „Černá“ Afrika, Libanon, Oblast Indického a Tichého oceánu*. Pod vedením Jaroslava Fryčera. Praha : Libri, 2002. 759 s. ISBN 80-7277-130-2.
- ENZBERG, Eugen. *Fridtjof Nansen: ein Lebensbild*. Bremen : Salzwasser-Verlag, 2010. 226 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 978-3-86195-424-8.
- FASSEL Horst. Fülöp-Miller, René. In *Ostdeutsche Biographie : Persönlichkeiten des historischen deutschen Ostens* [online]. Bonn : Kulturstiftung der deutschen Vertriebenen, c2011 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.ostdeutsche-biographie.de/index.htm>>.

- FERRY, Gabriel. *Les Révolutions Mexique*. Préface George Sand. Paris : E. Dentu ; Librairie centrale, 1864. 255 s.
- FEUILLET, Octave. *Monsieur de Camors*. Teddington : Echo Library, 2008. 183 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 978-1-40686-504-2.
- FORSÅS-SCOTT, Helena. *Swedish women's writing 1850-1995*. London : The Athlone Press, 1997. s. 289. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 0 485 91003 9.
- Friedrich Halm In *Zeno.org-Meine Bibliothek* [online]. Berlin : Zeno.org-Meine Bibliothek, c2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.zeno.org/Literatur/M/Halm,+Friedrich>>.
- FÜSSL, Wilhelm. Bedeutende Neuerwerbungen : Nachlass Anton Zischka. In *ARCHIV-info* [online]. München : Deutsches Museum, c2001 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.deutsches-museum.de/>>.
- GAULTIER, Jules de. *Le Bovarysme*. Paris : Presses Paris Sorbonne, 2006. 326 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 2-84050-424-3.
- GLAESER, Ernest. *Biographie nationale des contemporains*. Paris : Glaeser, 1878. 834 s. Online dostupné z WWW: <<http://gallica.bnf.fr/>>.
- GEUDENS, F.M. Leonard Goffine. In *Catholic encyclopedia* [online]. New York : Robert Appleton Company, retrieved May 9, 2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.newadvent.org/>>.
- GOWING, Lawrence. *A Biographical Dictionary of Artists*. Rev. end, Oxford : Andromeda Oxford ; New York : Facts on File, 1995.
- GULDNER, B. Christoph von Schmid. In *Catholic encyclopedia* [online]. New York : Robert Appleton Company, retrieved May 9, 2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.newadvent.org/>>.

- HANNAY, David. *The life of Frederick Marryat*. Tucson : Fireship Press, 2009. 143 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 978-1-934757-03-1.
- Hausner Otto, Politiker. In *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815-1950 und Österreichisches Biographisches Lexikon ab 1815* [online]. Wien : Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, c2011. s. 222 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.biographien.ac.at/oebl?frames=yes>>. ISBN 978-3-7001-3213-4.
- HINRICHSSEN, Adolf. *Das literarische Deutschland*. [Berlin] : Verlag der Album-Stiftung, 1887. 735 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- HOFRICHTER, Laura. FAIRLEY, Barker. *Heinrich Heine*. Oxford : Clarendon Press, 1963. 178 s. Dostupné z WWW: <<http://www.questia.com/>>.
- HOLL, Friedrich. Kralik Ritter. In *Allgemeine deutsche Biographie & Neue deutsche Biographie* [online]. Berlin, 1997. sv. 12, 783 s. [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://daten.digital-sammlungen.de/0001/bsb00016336/images/index.html?seite=445>>.
- HOPPE, Brigitte. Müller, John W. (eigentlich Johann Wilhelm) Freiherr von. In *Deutsche Biographie* [online]. Deutsche Biographie, c2011 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.deutsche-biographie.de/index.html>>.
- HÜBNER, Joseph Alexander von. *Promenade autour du monde, 1871*. Paris : Hachette, 1873. 479 s. Oline dostupné z WWW: <<http://gallica.bnf.fr/>>.
- HYKA, Martin. *Životopis Ludvíka Salvátora* [online]. Martin Hyka, c2005-2011 [cit.2011-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.ludviksalvator.cz>>.
- CHAMBERS, Robert ; GEDDIE, John Liddle. *Chamber's cyclopædia of English literature: a history, critical an biographical, of authors in the English tongue from the earliest times till the present day, with specimens of their writings. Volume 3*.

London : Chambers Limited, 1922. s. 372. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.

- Charles John Huffam Dickens (1812-1870). In *Literatura.kvalitne.cz* [online]. Literatura.kvalitne.cz, c2010 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://literatura.kvalitne.cz/>>.
- CHILVERS, Ian. Hubert Gravelot. In *Encyclopedia.com* [online]. [Chicago] : HighBeam Research, Inc, 2004. Retrieved May 03, 2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.encyclopedia.com/>>.
- Ivan Sergejevič Turgeněv. In *Literatura.kvalitne.cz* [online]. Literatura.kvalitne.cz, c2010 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://literatura.kvalitne.cz/>>.
- Josef Jan Littrow / 1781 – 1840. In *Slavné osobnosti spojené s Horšovským Týnem* [online]. [Horšovský Týn] : Městské kulturní zařízení Horšovský Týn, c2009 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkzht.cz/>>.
- *Jules Verne*. Ústí nad Orlicí : Okresní knihovna, 1985. 14 s. Dostupné z WWW: <<http://kjev.wz.cz/index.htm>>.
- *Julius Payer : 1841-1915 : sborník k 150. výročí narození*. 1. vyd.. Teplice : Regionální muzeum, 1993. 140 s. (Monografické studie Regionálního muzea v Teplicích ; sv. 32) ISBN 80-85321-08-4.
- Karr, Alphonse. In *Slovník francouzsky píšících spisovatelů : Francie, Belgie, Lucembursko, Švýcarsko, Kanada, Maghreb a severní Afrika, „Černá“ Afrika, Libanon, Oblast Indického a Tichého oceánu*. Pod vedením Jaroslava Fryčera. Praha : Libri, 2002. 759 s. ISBN 80-7277-130-2.
- KLOTZ, Aiga. *Kinder- und Jugendliteratur in Deutschland 1840 - 1950. Gesamtverzeichnis der Veröffentlichungen in deutscher Sprache. Band V (T-Z)*. Stuttgart : Metzler, 2000. 478 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.de/>>. ISBN 3476007065.

- KNOWLES, Norman. Denison, George Taylor. In *Dictionary of Canadian Bibliography Online 1921-1930 (Volume XV)* [online]. Toronto : University of Toronto/Université Laval, c2000 [cit. 2011-03-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.biographi.ca/>>.
- KRÖGER, Theodor. *Zapomenutá vesnice : čtyři léta Sibíře : román o přátelství mužů*. přel. a epilog napsala Ada Jahodová. Praha : Evropský literární klub, 1942. 349 s.
- LAGARDÉ, André; MICHARD, Laurent. Alphonse Daudet. In *Francouzská literatura 19. století*. Praha : Garamond, 2008. 579 s. ISBN 978-80-7407-026-6.
- LAGARDÉ, André; MICHARD, Laurent. Bratři Goncourtové. In *Francouzská literatura 19. století*. Praha : Garamond, 2008. 579 s. ISBN 978-80-7407-026-6.
- LAGARDÉ, André; MICHARD, Laurent. Paní de Staël. In *Francouzská literatura 19. století*. Praha : Garamond, 2008. 579 s. ISBN 978-80-7407-026-6.
- LAŠTŮVKOVÁ, Jiřina. *Historie Biskupic* [online]. Biskupice : BISNET-obec Biskupice u Jevíčka, c2010 [cit.2010-03-06]. Dostupné z WWW:<<http://www.svi.cz/bisnet/>>.
- LENZ, Fritz. Gerstäcker, Friedrich Wilhelm Christian. In *Deutsche Biographie* [online]. Deutsche Biographie, c2011 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.deutsche-biographie.de/index.html>>.
- LEPIČOVSKÝ V. ; HAMPEIS, K ; MACHÁČKOVÁ, E. *Lokální a invertární katalog zámecké knihovny Biskupice. 5.524 sv.* Praha : Knihovna národního muzea, 1976-1977.
- LONDON, Jack. *The call of the wild, White Fang, The sea-wolf, 40 short stories*. New York : Chatham River Press, 1984. 761 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.

- LORENZ, Sönke. *Das Haus Württemberg: Ein biographisches Lexikon by Sönke Lorenz* Stuttgart : Dieter Mertens und Volker Press, 1997. 502 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- MADER, Brigita ... et al. *Ludvík Salvátor : vědec a cestovatel : zpráva o životě a díle rakouského arcivévody a toskánského prince se zvláštním zřetelem k městu Brandýsu nad Labem - Staré Boleslavi*. Vyd. 1. Brandýs nad Labem ; Stará Boleslav : Město Brandýs nad Labem ; Stará Boleslav ve spolupráci s nakl. Milana Nováka, 2005. 71 s. ISBN 80-902897-6-2.
- MALOT, Hector. *Conscience : immortals Crowned by the French Academy*. [Saint Peter Port] : Kessinger Publishing Co, 2004. 276 s. [cit.2011-03-09]. Online dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 9781419125447.
- MAREČEK, Zdeněk. *Loučeň a Thurn Taxisové : pohledy do doby minulé i nedávné*. Nymburk : Vega-L, 2006, c1998. 141 s. ISBN 80-86757-03-X.
- MARTINI, Fritz. Hackländer, Friedrich Wilhelm. In *Deutsche Biographie* [online]. Deutsche Biographie, c2011 [cit. 2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.deutsche-biographie.de/index.html>>.
- MASSON, Frédéric. *L'Académie française, 1629-1793*. Paris : Librairie P. Ollendorff, [1794]. 339 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- MAŠEK, Petr. *Modrá krev : minulost a přítomnost šlechtických rodů v českých zemích*. Praha : Mladá fronta, 1992. 206 s. ISBN 80-204-0346-9.
- MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl I., A-M*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2008. 668 s. ISBN 978-80-257-0027-3.
- MAŠEK, Petr. *Šlechtické rody v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od Bílé hory do současnosti. Díl II., N-Ž*. Vyd. 1. Praha : Argo, 2010. 664 s. ISBN 978-80-257-0294-9.

- MAUROIS, André. *Tři Dumasové*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 1966. 397 s. (Kapka ; sv. 85)
- MIRABEAU, Honoré-Gabriel Viktor Riquetti, comte de. *Vybrané řeči politické*. Přel. a úvod napsal Jaroslav Dvořáček. Praha : Otto, 1921. 120 s. (Světová knih. ; 1553-56).
- MORAVETZ, Bruno. Luther, Carl Joseph. In *Deutsche Biographie* [online]. Deutsche Biographie, c2011 [cit. 2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.deutsche-biographie.de/index.html>>.
- NAVARSKÁ, Markéta. *Heptameron*. 1. vyd. v SNKLHU. Praha : Státní nakl. krásné lit., hudby a umění, 1960. 443 s. (Nesmrtelní ; sv. 46).
- OLSZEWSKY, Hans-Josef. Lessing, Gotthold Ephraim. In *Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon* [online]. Nordhausen : Verlag Traugott Bautz, c2011 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.bautz.de/bbkl/>>.
- PERKINS, Frederic Beecher. *Charles Dickens : a sketch of his life and works*. New York : G. P. Putman & Sons, 1870. 264 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- PISZCZKOWKI, Mieczysław. *Ignacy Krasicki*. Wydawn. Literackie, 1969. 544 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- PONSOBNY, F. E. G. *Letters Of The Empress Frederick*. London : Macmillan And Co., 1928. 492 s. Oline dostupné z WWW: <<http://www.archive.org/details/lettersoftheempr014982mbp>>.
- POUZAR, Vladimír. *Almanach českých šlechtických rodů [2001]*. Praha : Martin, 2001. 485 s. ISBN 80-85955-17-2.
- RANK, Josef. Josef Franta Šumavský. In *Zlatá Praha*. 1885-1886, roč. 3, č. 36, s. 570 [cit. 2011-04-27]. Online dostupné z WWW: <<http://archiv.ucl.cas.cz/>>.

- RAWSON, Claude Julien. *Henry Fielding (1707-1754) : novelist, playwright, journalist, magistrate : a double anniversary tribute*. Massachusetts : Rosemont Publishing & Pring. Corp., 2008. 318 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 978-0-87413-931-0.
- REYNAUD, M.A. *Madame Leprince de Beaumont (1711-1780)*. Editions Publibook, 2002. 383 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- RÖHL, J. C. G. *Kaiser, Hof und Staat : Wilhelm II. und die deutsche Politik*. 4., verb. und erw. Aufl. München : Verlag C.H. Beck, 1995. 289 s.
- Rühle (Berlin), Gerhard. In *Reichstagshandbuch. Wahlperiode, 1933. Bd. IX*. Berlin : Reichsdruckei, 1934. 491 s. [cit. 2011-04-27]. Online dostupné z WWW: <<http://mdz12.bib-bvb.de/>>.
- ŘEHOUNEK, Jan. *Zanechali tady stopu : osobnosti regionu Taxis Bohemia*. Nymburk : Kaplanka, 2008. 102 s. ISBN 978-80-903783-3-9.
- Salten, Felix. *ÖBL 1815-1950, Bd. 9*. Wien : Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1988. s 394 – 395 Online dostupné z WWW: <<http://www.biographien.ac.at/>>.
- SAUER, W. Slatin Rudolf. In *Biographie aus : ÖBL 1815-1950*. Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften (ÖAW), c2011 [cit. 2011-04-27]. Online dostupné z WWW: <<http://www.oeaw.ac.at/>>.
- SAUVAGE, G. Louis-Victor-Emile Bougaud. In *Catholic encyclopedia* [online]. New York : Robert Appleton Company, retrieved May 9, 2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.newadvent.org/>>.
- SCOTT, Walter. *Tales of a grandfather. First series*. Edinburgh : Adam and Charles Black, 1868. 137 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.de/>>.

- SCHLAGER, P. Baptiste-Honoré-Raymond Capefigue. In *Catholic encyclopedia* [online]. New York : Robert Appleton Company, retrieved May 9, 2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.newadvent.org/>>.
- SCHRÖDER, Edward. Simrock, Karl. In *Deutsche Biographie* [online]. Deutsche Biographie, c2011 [cit. 2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.deutsche-biographie.de/index.html>>.
- SINGER, L. Czernin, Ottokar Graf. In *Österreich Lexikon* [online]. Wien : Österreich-Lexikon, c2011 [cit. 2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.c/c909803.htm>>.
- STREIT, Vincenc. Afrika očima Emila Holuba. In *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, c2002 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <http://www.nkp.cz/vystavy/holub/emil_holub.htm>.
- SUE, Eugène. *The Poniard's Hilt*. Wildside Press LLC, 2008. 284 s. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>.
- VOTÝPKA, Vladimír. *Paradoxy české šlechty*. Praha : Dokořán, 2005. 371 s. ISBN 80-7363-039-7.
- Vyrubova, Anna Alexandrovna. Memories of the Russian court. In *Memories of the Russian court* [online]. Bob Atchison ; Pallasart, 1999 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.alexanderpalace.org/russiangcourt/>>.
- WACKWITZ, G. Strobl, Karl Hans. In *Österreich Lexikon* [online]. Wien : Österreich-Lexikon, c2011 [cit.2011-03-19]. Dostupné z WWW: <<http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.c/c909803.htm>>.
- Walsh, J.J. Sebastian Kneipp. In *Catholic encyclopedia* [online]. New York : Robert Appleton Company, retrieved May 9, 2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.newadvent.org/>>.

- WARREN, K.M. Lady Georgiana Charlotte Fullerton. In *Catholic encyclopedia* [online]. New York : Robert Appleton Company, retrieved May 9, 2011 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.newadvent.org/>>.
- WILHELMY, Petra. *Der Berliner Salon im 19. Jahrhundert : (1780-1914)*. Berlin ; New York : de Gruyter, 1989. 978 s. (Veröffentlichungen der Historischen Kommission zu Berlin ; sv. 73). Dostupné z WWW: <<http://books.google.de/>>. ISBN 3-11-011891-2.
- William Makepeace Thackeray (1811-1863). In *Literatura.kvalitne.cz* [online]. Literatura.kvalitne.cz, c2010 [cit. 2011-04-27]. Dostupné z WWW: <<http://literatura.kvalitne.cz/>>.
- ŽALOUDEK, Karel ; HULICIUS, Eduard. *Encyklopedie politiky*. Praha : Libri, 2004. 575. Dostupné z WWW: <<http://books.google.com/>>. ISBN 80-7277-209-0.